

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ — ΙΟΥΛΙΟΣ 1886. — ΤΕΥΧΟΣ Ζ΄.

Ἀριθ. Πρωτ. 46679.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Περὶ τῆς «Ἑλληνικῆς Γεωργίας» περιοδικῆς συγγράμματος ἐκδομένου ἐνταῦθα.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐν Ἐπιθεωρητικῶν τῶν Ἐκσωτερικῶν

Πρὸς τοὺς Νομάρχας καὶ Ἐπαρχοὺς τοῦ Κράτους.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς τῆς Γεωργίας κ. Π. Γεννάδιος δημοσιεύει κατὰ μῆνα ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους περιοδικὸν σύγγραμμα, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλληνικὴ Γεωργία,» ἐν ᾧ, τῇ συμπράξει καὶ ἄλλων ἐπιστημόνων καὶ πεπειραμένων ἀνδρῶν, συζητοῦνται καὶ ἀναλύονται ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν κυρίως γεωργίαν, τὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν, τὴν ἀμπελοργίαν, τὴν δενδροκομίαν, τὴν δασονομίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὰς διαφόρους γεωργικὰς βιομηχανίας καὶ εἰς πάντα ἄλλον κλάδον τῆς γεωργίας.

Ἀποβλέπων εἰς τὰ κοινωφελῆς τοῦ περιοδικοῦ τούτου συγγράμματος, συνιστῶ ὑμῖν ἵνα γνωστοποιήσητε πρὸς τοὺς Δημάρχους καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τοὺς κτηματίας καὶ τοὺς εἰς τὰ γεωργικὰ ἀσχολουμένους τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ, ὅπως, εἰάν ἐπιθυμῶσι τὴν ἀπόκτησίν του, ἀποταθῶσι πρὸς τὸν κ. Γεννάδιον.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 5 Ἰουλίου 1886.

Ὁ Ἰπουργὸς
Κ. ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ.

Ν. ΒΡΑΧΙΝΟΣ.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Συστατικὴ τοῦ περιοδικοῦ συγγραμματος «Ἑλληνικὴ Γεωργία.»

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Τὸ Ἐπιθεωρητικὸν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως*Πρὸς τοὺς Παισιωτάτους Ἡγουμένους τῶν ἀπὸ τὸ Κράτος
διατηρουμένων Μοναστηρίων καὶ τοὺς περὶ αὐτοὺς Συμβούλους.*

Ὁ ἐπιθεωρητὴς τῆς Γεωργίας καὶ Ἐφορος τοῦ δημοσίου
δενδροκομείου κ. Παναγιώτης Γεννάδιος ἐκδίδει ἀπὸ δύο
ἡδὴ ἐτῶν μηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα τὴν «Ἑλληνικὴν
Γεωργίαν» ἔργον κοινωφελές ὡς καθιστῶν τοὺς ἡμετέρους
κτηματίας ἐνημέρους παντὸς ζητήματος ἀφορῶντος εἰς τὰς
γεωργικὰς αὐτῶν ἐπιχειρήσεις.

Ἐπειδὴ αἱ καθ' ὑμᾶς μοναί, ὡς ἔχουσαι ἐκτεταμέναις γαίαις
καὶ κτήνῃ, διδασκόμεναι τοὺς βελτιωμένους τρόπους τῆς
Γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας, δύνανται διὰ τοῦ μέσου τού-
του τελειοποιῶσαι τὰ προϊόντα αὐτῶν κατὰ τε ποσὸν καὶ
ποιότητά νὰ καταστήσωσιν ἀφθονωτέρους τοὺς πύρους τῶν
μοναστηριακῶν ταμείων, πλὴν τούτου δὲ καὶ οἱ περίξ κά-
τοιχοι ἐνισχυόμενοι ἐκ τοῦ παραδείγματος δύνανται νὰ προ-
βῶσιν ἐπ' ὠφελείᾳ εἰς βελτιώσεις τῶν κτημάτων αὐτῶν,
θαρρούντως συνιστῶμεν ὑμῖν τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ὠφελιμω-
τάτου τούτου συγγραμματος δι' ἐγγραφῆς ἀναλόγου εἰς
αὐτὸ συνδρομῆς.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 11 Ἰουνίου 1886.

Ὁ Ἐπιθεωρητὴς
Π. ΜΑΝΕΤΑΣ.

ΣΤΕΦ. Μ. ΠΑΡΙΣΙΗΣ.

ΠΕΡΙ ΒΑΜΒΑΚΟΣ

ὑπὸ Π. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

(Συνέχεια. Ἰδε Τεύχος ΣΤ'.)

Διαφορὰ ΣΤ'. Ἀμερικανικὸς ἢ βραχύενος
βάμβαξ. (Ἀγγλιστὶ Chort staple, green-seed ἢ Upland cot-
ton. Γαλλιστὶ Cottonier Louisiane ἢ courte soie. Ἰταλιστὶ
Cotone di Castelmare). Ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἶπομεν, οἱ πρῶ-
τοι τῶν ἐπισκεφθέντων τὴν βόρειον Ἀμερικὴν εὐρωπαϊῶν ἀ-
ναφέρουσι διαφορὰν τινὰ βάμβακος αὐτοφυομένην ἐκεῖ, καὶ
ἥτις, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὡσαύτως ἀνήκεν εἰς τὸ Βαρ-
βαδινὸν εἶδος, συνεχωνεύθη δὲ μετὰ τῆς νῦν ἐν ταῖς Ἡνω-
μέναις Πολιτείαις καλλιεργουμένης. Ἡ ἀμερικανικὴ διαφορὰ
ἢ κατὰ τὸν Δόννελ (1) παράγουσα τὰ 3/4 περίπου τοῦ ἐπὶ
τῆς γῆς καλλιεργουμένου βάμβακος, παρήχθη ἐκ τῆς τοῦ
Μεξικοῦ, ἧς ὁ σπύρος, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἐκα-
τονταετηρίδος, ἦτο αὐστηρῶς ἀπηγορευμένον νὰ ἐξάγῃται
ἐκ τῆς χώρας ταύτης. Ἐν τούτοις ὁ κατ' ἐκείνην τὴν ἐπο-
χὴν ἐν Μεξικῷ πρόξενος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κατώρ-
θωσε νὰ ἐξαγάγῃ σπύρον μεξικανικόν, πληρώσας ἐξ αὐτοῦ
ἐκατοντάδας τινὰς κομμάτων καὶ ἀποστείλας αὐτὰς εἰς τὴν
πατρίδα του ὡς ἐμπόρευμα. Οὕτως ἐκ τοῦ περιφήμου τότε
«μεξικανικοῦ σπόρου» (Mexican seed), ἐγκλιματισθέν-
τος καὶ διαδοθέντος καθ' ἅπασάν σχεδὸν τὴν τοῦ βάμβακος
χώραν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν παρήχθη ἢ βραχύενος δια-
φορὰ, ἥτις ἔχει ἔριον 22—30 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου μακρὰν,
ἐλαστικόν, λεπτόν, στερεὸν καὶ λευκόν, πλὴν ἀνισον, δηλαδή
αἱ ἕνες του δὲν ἔχουσιν ἅπασαι τὸ αὐτὸ μέγεθος. Τὸ ἔριον
τούτο, διατηρούμενον ἐπὶ τοῦ σπόρου ἐπὶ τινὰ χρόνον (50

(1) Chronological and statistical history of cotton. By E. J. Don-
nel New York 1872.

—70 ἡμέρας), λαμβάνει ἀμυδράν τινα ὠχρότητα, ἥτις ὅμως διακρίνεται μόνον ἐπὶ ἀρκετοῦ ποσοῦ ἐκκοκισμένου βάμβακος, τοῦτο δὲ ἀποδίδουσιν εἰς τὰς ἐλαιώδεις οὐσίας τοῦ σπέρου, αἵτινες μεταγγίζονται εἰς τὰς ἴνας. Ὅταν τὰ κάρυα ταύτης διαρραγῶσι, τὸ ἐν αὐτοῖς ἔριον, ὑπὸ τοῦ βάρους τῶν συνήθως ἀμαυροπρασίνων καὶ μεγάλων σπερμάτων ἔξω φερόμενον, κρεμάννυται ἐπὶ τῶν κεχηνότων χειλέων αὐτῶν. Ὅθεν πρέπει τὸ ἔριον νὰ συλλέγηται ἀμέσως, ἄλλως καὶ ὁ ἐλάχιστος ἀνεμος τὸ ρίπτει κατὰ γῆς, ὅπου χραίνεται προσκυλλωμένων αὐτῶ ξηρῶν φύλλων, χώματος ἢ ἄλλων ἀκαθαρσιῶν ὑποβιβαζουσῶν τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Αἱ ρίζαι τοῦ φυτοῦ τούτου δὲν εἶνε πολλαὶ καὶ μακρᾶι, ὥστε δὲν εὐδοκιμεῖ εἰς ξηρὰ μέρη ἢ εἰς χώρας, ἐν αἷς κατὰ τὸν Ἰούλιον καὶ τὸν Αὐγούστον αἱ νύκτες δὲν συνοδεύονται ὑπ' ἀφρόνου δρόσου.

Γεωργοὶ τινες τῶν μεσημβρινῶν ὀχθῶν τοῦ Μισσισίπη εἶνε οἱ πρῶτοι ἐπιστήσαντες τὴν προσοχὴν τῶν εἰς τὴν διὰ τῆς διαλογῆς βελτίωσιν τοῦ βάμβακος τοῦ ἐκ τοῦ Μεξικοῦ εἰσαχθέντος εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Ἐὰ δέματα τούτων διεκρίνοντο διὰ τῆς ἐπιγραφῆς «Μικρὸς λιμὴν» («Petit Gulf» ἢ «Gulf seed»). Ἀπὸ δὲ τοῦ 1820 περίπου, πολλοὶ βαμβακοκόμοι ἐπεδόθησαν εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ βαμβακοσπόρου καὶ τὴν παραγωγὴν νέων ὑποδιαφορῶν, ἐπὶ τοσοῦτον δὲ αὐταὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν, ὥστε σήμερον καὶ οἱ εἰδημονέστεροι πολλακίς τὰς συγχέουσι. Τινῶν ἐκ τῶν ὑποδιαφορῶν τούτων τὰ χαρακτηριστικὰ εἶνε διακεκριμένα, αἱ δὲ ἀρεταὶ τῶν πανθομολογοῦνται. Ταύτας παραθέτομεν ἐνταῦθα, σημειοῦντες δι' ἀστερίσκου τὰς ἀρίστους καὶ τὰς μᾶλλον διαδεδομένας ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις.

Brown's seed	Σπόρος τοῦ Βράουν
Pitt's Prolific	Πολύφορος τοῦ Πιττίου
Hogan's	τοῦ Λόγγαν
Banana	Βανάννα
Matagorda silk *	Μέταξα τῆς Ματαγόρδας
Chester	Σέστερ

Pomegranate	Ῥόα
Mammoth	Μαμμώθ
N. Amer. Champion	τῆς Β. Ἀμερικῆς ὁ ἀριστος
Multiflora	Πολυανθῆς
Java prolific	Πολύφορος τῆς Ἰάβας
Ramises *	Ῥάμισης
Hurlong *	Χέρλογγ
Selected seed	Ἐκλεκτὸς σπόρος
Boyd's prolific *	Πολύφορος τοῦ Βόυδ
Mastodon	Μαστόδους
Dickson *	Δίξων
Peeler *	Πήλερ
Cheatham *	Χηθαμ
Simpson *	Σίμψων
Petit Gulf *	Μικρὸς λιμὴν
Johnston *	Ἰώνστων
Schupach *	Σκούπαχ
Baggarly's large boll prolific * (1)	τοῦ Βάγαρλεῦ μεγαλόσφαιρος πολύφορος.
Suber's cotton (2)	βάμβαξ τοῦ Σοῦμπερ

Ἐκ τῶν διὰ τοῦ ἀστερίσκου σημειουμένων ὑποδιαφορῶν ἢ

(1) Ἡ ὑποδιαφορὰ αὕτη εἶνε ἐκ τῶν νεωτάτων καὶ τῶν ἀρίστων. Τοιοῦτου βάμβακος σπέρματα ἐστάλησαν ἡμῖν περίσιν ἐξ Ἀμερικῆς, τὰ ὅποια διανεμήθησαν εἰς διαφόρους βαμβακοκόμους Ἑλληνας.

(2) Κύριός τις ἐκ Πατρῶν εὐηρεστήθη νὰ ἐπιστείλῃ ἡμῖν τὰ ἐξῆς περὶ τῆς ὑποδιαφορᾶς ταύτης·

«Πολὺς λόγος γίνεται ἐν Ἀμερικῇ περὶ νέας τινὲς βαμβακιάς, οὐχὶ τυχαίως ἀνακαλυφθείσης ἀλλὰ δημιουργηθείσης δι' ὀρυμανητικῶν συνδυασμῶν τοῦ κηπουροῦ Σοῦμπερ. Ἡ φυτικὴ αὕτη ἱμφάνισις θέλει βελτίως προξενῆσαι, μετὰ τινα ἔτη, ἀληθῆ ἀναστικτωσιν εἰς τὰς τιμὰς τῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων (;) πρόκειται περὶ μεγάλου γεγονότος βιομηχανικοῦ ἐν ταῦτι καὶ ἐπιστημονικοῦ. Ἴδου ἀξιοπίστου πληροφορίαι περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ἐν Φλωρίδῃ τῆς Ἀμερικῆς φέεται ἀπροσκόπως, βαμβακιά τις ἀγρία ὡς ἡ κοινὴ βάμβα. Πρὸ πολλῶν χρόνων ὁ κ. Σοῦμπερ, κατοικῶν ἐν Μακῶν τῆς Γεωργίας (Η. Πλ. Ἀμρ.) ἀνεζητεῖ ὅπως ἐπιτύχῃ νὰ παραγάγῃ νέον τι φυτὸν μικτὸν (hybride) διὰ

τοῦ Δίξωνος εἶνε μᾶλλον διαδεδομένη καὶ ἐκτιμωμένη ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ, μετ' αὐτὴν δὲ ἡ τοῦ Πήλερ, ἣτις εἶνε μακροῦνωτέρα, ἀλλ' οὐχὶ λίαν πολύκαρπος.

Ἡ ἀμερικανικὴ διαφορὰ καλλιεργεῖται καθ' ἅπασαν τὴν βαμβακοφόρον χώραν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν (ἐκτὸς τῶν παραλίῶν καὶ τῶν νήσων τῶν κατεχομένων ὑπὸ τῆς μακροῦνου), εἰς πολλὰ μέρη τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Αὐστραλίας καὶ εἰς τινὰ τῆς Ἰταλίας. Εἰς τοὺς βαμβακῶνας τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Λεβαδείας ἔτυχε νὰ διακρίνωμεν σποραδικῶς φυόμενα, μεταξὺ τῶν ἐντοπίων βαμβακίδων, καὶ φυτὰ τῆς διαφορᾶς ταύτης ἀπολέσαντα ἔνεκα τῆς ἐπιμιξίας καὶ τῆς κακῆς καλλιεργείας, τὰς κυριωτέρας ἀρετὰς των—φθίνοντα ἀπομεινάρια τοῦ σπόρου τοῦ διανεμηθέντος ἐπὶ τοῦ ἐμφυλίου

καταλλήλου ἐνώσεως τῶν δύο εἰρημένων φυτῶν, ἐπὶ τέλος δὲ ἀπροσπάθειά του ἐστέρθησαν διὰ πληρεστάτης ἐπιτυχίας, τὸ ἀπο ἔλεγμα μάλιστα τῶν ἐρευνῶν του ὑπερέθη κατὰ πολὺ τὰς φιλοδόξους ἐλπίδας του. Τὸ φύλλον τῆς μικτῆς βαμβακίδας εἶνε ὅμοιον τῷ τῆς ἀγρίας, τὸ δὲ στέλεχος τῆς ὅμοιον τῷ τῆς βάριας, τὸ ἄνθος ὅμως καὶ ὁ καρπὸς τῆς νέας βαμβακίδας δὲν ὁμοιάζουσι κατ' οὐδὲν πρὸς τὸ ἄνθος καὶ τὸν καρπὸν τῶν φυτῶν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὕτη παρήχθη. Ἐκάστη ρίζα τῆς βαμβακίδας Σοθμπερ ἔν μόνον ἄνθος παράγει ἀλλ' ὠραιότατον—τόσον μέγα καὶ ὠρατον ὅσον τὸ τῆς Μανώλιας, τοῦ ὁποῖου φέρει τό τε ὠρατον σχῆμα καὶ τὴν ἡγεῖαν εὐωδίαν. Ὅπως τὸ ἄνθος τῆς κοινῆς βαμβακίδας, οὕτω καὶ τὸ τῆς μικτῆς, προοῦ μαρνανθῆ ποικίλλεται διαδοχικῶς διὰ λαμπρῶν χρωμάτων· ὅταν ἀνοίγῃ εἶνε λευκὸν ὡς ἡ χιῶν, κατόπιν μεταβάλλεται εἰς ῥοδόχρουν λίαν ἀνοικτὸν, καὶ τέλος γίνεται ὠρατον ζωηρὸν κόκκινον, ὅπερ εἶνε ὁ τελευταῖος χρωματισμὸς του καὶ τὸ σημεῖον τῆς παρακμῆς· τότε τὸ ὠρατον ἄνθος μαραίνεται καὶ πίπτει ἀφίνον ἀτκεπῆ κεφαλὴν μεγάλην, ἣτις κατὰ τὰς πρώτας δέκα ἡμέρας ὁμοιάζει πρὸς τὸ κάρυον τῆς κοινῆς βαμβακίδας, μετὰ ταῦτα ὅμως ἀναπτύσσεται ἀποτόμως, καὶ φθάνει τὰς διαστάσεις καρυδίου καὶ ὀ (τῶν Ἰνδιῶν). Ἐν ὅσῳ τὸ κάρυον μεγαλώνει δὲν φαίνεται οὐδ' ἐλάχιστον ἔχθος κλωστής, ἀλλὰ μόλις ἡ ἀνάπτυξις του συμπληρωθῆ ἀναφαίνονται πολλαὶ κλωσταί, ὑπερβολικῆς λευκότητος, αἵτινες καὶ τὸ διαρηγνύουν, ὅτε γίνεται καὶ ἡ συλλογὴ τοῦ βάριακος. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ παραστήσωμεν τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης, οὐδαμὰ αὐξήσεις τῆς βαμβακοπαραγωγῆς ἀφ' ἑνός, μεγάλη οἰκονομία δαπανῶν ἀφ' ἑτέρου, ἐπὶ τῆς καλλιεργείας, συγκομιθῆς καὶ κατεργασίας. (Ἐκ τοῦ *Mémorial industriel de Rouen*, 1 Avril 1886).

ἀμερικανικοῦ πολέμου ὑπὸ τῶν Ἀγγλων προξένων καὶ τῶν πρακτῶρων τοῦ ὑπὲρ τῆς παραγωγῆς τοῦ βάριακος συνεταιρισμοῦ τῆς Μαντσέστερ. — Εἰς τὴν Λεβαδειαν μάλιστα, κατὰ τὸ 1877, εἶδομεν καὶ ἀγρὸν ὀλόκληρον διὰ σπόρου ἀμερικανικοῦ σπαρέντα καὶ θάλλοντα. Διατί ἔρα γε ἡ πολὺ ἀνωτέρα τῆς ἡμετέρας (τῆς ἀνατολικῆς) ἀμερικανικὴ ποικιλία, ἣν ξένοι ἐπεχείρησαν νὰ εἰσαγάγῃσι παρ' ἡμῶν δὲν διετηρήθη; Καὶ οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ Λεβαδίτες ἔχουσι λόγους, περὶ ὧν θὰ ἀναφέρωμεν τὰ δέοντα κατωτέρω.

Διαφορὰ Ζ'. Νανκὶν ἢ Σιαμικὸς βάριακος ὁ κοινῶς λεγόμενος **κόκκινος**. (Ἀγγλιστὶ Nankeen cotton. Γαλλιστὶ Cotonnier de Siam ἢ de Nankin. Ἰταλιστὶ Cotone Siamese). Ἡ διαφορὰ αὕτη φέρει ἔριον (1) ξανθὸν, κάποτε δὲ καὶ κεραιμόχρουν, 20—28 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου μακρὸν, καὶ οὐχὶ λεπτὸν, ἐλαστικὸν καὶ στερεὸν ὡς τὸ τῆς ἀμερικανικῆς. Καλλιεργεῖται δὲ εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἰταλίας, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὴν Μελίτην, τὴν Τύνιδα καὶ εἰς τινὰς νήσους τῆς Ἑλλάδος, ἐν αἷς εἶνε ἐνίοτε πολυετής. Ἰδίως ὅμως καλλιεργεῖται καὶ ἐκτενῶς εἰς τὸ Σιάμ καὶ εἰς τὴν Σινικὴν, ὅπου σχεδὸν ἅπαν τὸ προϊόν καταναλίσκεται ἐπιτοπίως. Ἡ Σινικὴ, ἐπὶ τοῦ ἐμφυλίου ἀμερικανικοῦ πολέμου, ἐξήγαγε διὰ τὴν Ἀγγλίαν μεγάλην ποσὰ ἐκ τοῦ βάριακος τούτου, ἀλλ' ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης, ἢ ἐκ τῆς χώρας ἐκείνης ἐξαγωγή σχεδὸν ἔπαυσε, διότι ὑποτιμηθέντος τοῦ βάριακος ἀπέβαινε ἀσύμφορος ἢ ἐκ Σινικῆς εἰς Ἀγγλίαν μεταφορὰ αὐτοῦ. Μέγα μέρος τοῦ ἐν τῇ Μεσογείῳ παραγομένου βάριακος «Νανκὶν» καταναλίσκουσι τὰ

(1) Ὁ ἔξέ, περιγράφων τὴν διαφορὰν Νανκὶν, λέγει ὅτι αὕτη ἔχει σπέρματα ξανθὰ καὶ καλυπτόμενα ὑπὸ χνοῦς («graines rousses et feutrées». Heuzé, *Plantes Industrielles*. Μέρος Β' σελ. 102). Ἡμεῖς δ' ἔχομεν δειγμὰ μὲν τῆς Μήλου μετὰ σπερμάτων χνουδῶν μὲν πλὴν πράσινων, ἕτερον δὲ τῆς Ἰταλίας μετὰ σπερμάτων σχεδὸν μελάων καὶ λεῖων, δηλαδὴ ἄευχνοῦς. Τὸ χρῶμα καὶ τὸ χνουδῶδες ἢ μὴ τῶν σπερμάτων τοῦ βάριακος, ιδιότητες τὰ μάλα εὐμετάβλητοι, δὲν δύνανται νὰ ᾄσιν χαρακτηριστικὰ εὐδ' αὐτῶν τῶν διαφορῶν αὐτοῦ.

γαλλικὰ ὑφαντήρια, κατασκευάζοντα τὰ φερώνυμα (νανκίν) καὶ ὁμοιόχροα ὑφάσματα.

Διαφορὰ ΒΨ. Ἀνατολικὸς, Σμυρναϊκὸς ἢ Μεσογείος βάμβ. βαξ. (Smyrna, Mediterranean ἢ Levant cotton). Ἡ διαφορὰ αὕτη καλλιεργουμένη εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, Τουρκίαν, Ἑλλάδα, Ἄνω Αἴγυπτον, εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τινὰς νοτίους ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας, καὶ εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας, φέρει ἔριον οὐχὶ πολὺ ἐλαστικόν, πλὴν στερεόν. Αἱ ἴνες του ἔχουσι μῆκος 20—26 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου, οὐσαι δ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παχύτεραι τῶν ἄλλων εἰδῶν καθιστῶσι τὸ ἔριον συγκριτικῶς τραχὺ τὴν ἀφήν. Καὶ εἰσῆχθη εἰς μὲν τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς Μεσογείου πιθανῶς ὑπὸ Ἑλλήνων ἐμπόρων κατὰ τὰς πρώτας ἑκατονταετηρίδας μ. Χ. εἰς δὲ τὰ δυτικά ὑπὸ τῶν Ἀράβων κατὰ τὸν 10ον μ. Χ. αἰῶνα.

Ἡ ἀκριβὴς ἐποχὴ τῆς εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας εἰσαγωγῆς καὶ καλλιεργείας τοῦ βάμβ. τούτου εἶνε ἀγνώστος, εἰσάζεται ὅμως ὅτι κατὰ τὴν 7' ἑκατονταετηρίδα ἐκαλλιεργεῖτο εἰς πολλὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Τοὺς εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας καλλιεργουμένους βάμβ. τῆς διαφορᾶς ταύτης, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, δυνάμεθα νὰ ὑποδιαίρῃσωμεν εἰς τρεῖς καθαρῶς διακεκριμένας ὑποδιαφορὰς, ἧτοι:

α') Τὴν «Ἐρυθροκάρυον» (Μαρτιναϊκὴν ἐν Λεβαδείᾳ καλουμένην) ἔχουσαν κάρυα σφαιροειδῆ μεγάλα, συνήθως τετρα-πεντάχωρα, ἔξωθεν μελανοερυθρὰ, ὅταν εἶνε ὄριμα, καὶ μελανὰ ὅταν ἀποξηρανθῶσι, φέροντα δὲ σπέρματα μικρὰ καὶ καλυπτόμενα ὑπὸ λευκοῦ χνούος.

β') Τὴν «Ὠχροκάρυον» (Μωραϊτικὴν ἐν Λεβαδείᾳ καλουμένην), ἔχουσαν κάρυα σφαιροειδῆ, μικρότερα τῶν τῆς πρώτης, συνήθως τρι-τετράχωρα, σπανιώτερον πεντάχωρα, ἔξωθεν πράσινα μὲν, ὅταν ᾔνε ὄριμα καὶ ὠχρὰ ἢ μαῖλλον λυξόχροα ὅταν ἀποξηρανθῶσι καὶ φέροντα σπέρματα ὅμοια τῶν τῆς πρώτης πλὴν καλυπτόμενα ὑπὸ ἐρίου καταλεύκου.

Καὶ γ') τὴν «νόθον», ἔχουσαν κάρυα σφαιροειδῆ, πράσινα

κατ' ἀρχὰς καὶ κιτρινωπὰ ἀκολούθως τρι-τετρα-πεντάχωρα καὶ ἐμπεριέχοντα σπέρματα μεγάλα καὶ καλυπτόμενα ὑπὸ χνούος ὠχροτέρου.

Καὶ ἡ μὲν πρώτη καλλιεργεῖται ἰδίως εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Λεβαδειαν καὶ εἰς τινὰ ἄλλα μέρη τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, προτιμᾶται δὲ ὑπὸ τῶν γεωργῶν, οὐσα πολυφωτότερα, καὶ ἀντέχουσα πλέον τῶν ἄλλων εἰς τὰς δυσκρασίας τοῦ φθινοπώρου καὶ τὰς παρατεταμένας ξηρασίας τοῦ θέρους. Ἡ δευτέρα καλλιεργεῖται ἰδίως εἰς τὰς νήσους, εἰς τὸν Ὑρναβον τῆς Θεσσαλίας, καὶ εἰς τινὰ ἄλλα μέρη, προτιμᾶται δὲ τῆς πρώτης ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, φέρουσα ἔριον ἐκλεκτότερον, δηλαδή λεπτότερον, λευκότερον καὶ στερεώτερον. Ἡ δὲ τρίτη εὐρίσκεται σποραδικῶς ὅπου ἡ ἀμερικανικὴ διαφορὰ ἢ εἰσαχθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἐμφυλίου ἀμερικανικοῦ πολέμου, συνεχρωτίσθη μετὰ τῆς ἐγχωρίου ἐπὶ πολὺ καλλιεργηθεῖσα· φέρει δὲ ἔριον (καθ' ἡμέρας) ἐκλεκτότερον τῶν δύο προηγηθεισῶν ὑποδιαφορῶν.

Διαφορὰ Θ'. Ἰνδικὸς βάμβ. βαξ. (Indian cotton). Ἡ ποικιλία αὕτη ἔχει ὄψιν φυτοῦ διεστραμμένου (ζαρωμένου ἢ ζαριασμένου), σπανίως ὑψοῦται πλέον τῶν 80 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, καὶ συνήθως μόνον 30 ἑκατοστὰ. Τὸ ἔριον τῆς διαφορᾶς ταύτης εἶνε ἐλαστικόν μεταξωδέστατον καὶ λευκόν, πλὴν 19—25 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου μακρόν, δι' ὃ καθίσταται δύσχρηστον τῇ βιομηχανίᾳ τῆς Εὐρώπης. Ἐν τούτοις οἱ Ἰνδοὶ, εἰς τὴν χώραν τῶν ὁποίων καλλιεργεῖται ἰδίως ὁ βάμβ. οὗτος ἐξησκηνμένοι νὰ κλώθωσιν ἐκ τοῦ ἐρίου του κλωστήν λεπτοτάτην, κατασκευάζον καὶ ἔτι κατασκευάζουσι τὰς ἀρίστας ἰνδικὰς μουσελίνας (τοὺς γαγγικοὺς τῶν ἀρχαίων), τὰς τέως περιζητήτους ἐν Εὐρώπῃ. Τὸ ἔριον τῆς διαφορᾶς ταύτης, ἧς ἡ καλλιέργεια ἀπὸ τινῶν ἐτῶν περιωρίσθη σπουδαίως, ἀντικαθισταμένη ὑπ' ἄλλων ἐκλεκτοτέρων (τῆς Βουρβωνίου, τῆς Περουβιανῆς, καὶ ἰδίως τῆς Ἀμερικανικῆς), ἐξάγεται εἰς μεγάλα ποσὰ διὰ τὴν Μ. Βρετανίαν, ὅταν, εἰς ἄλλας βαμβ. κοφίους χώρας (καὶ ἰδίως εἰς

τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας) συμβαίνει ἄφορος. Χρησιμοποιεῖται δὲ ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν βιομηχανῶν μινυόμενον μετ' ἄλλων καλλιτέρων βαμβάκων πρὸς κατασκευὴν τῶν χυδαιοτέρων καὶ χονδροτέρων ὑφασμάτων. Πολλὰ ὑποδιαφοραὶ τῆς ποικιλίας ταύτης ὑπάρχουσιν εἰς τε τὴν Ἰνδικὴν καὶ εἰς ἄλλας χώρας (εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Ἰαπωνίαν κτλ.) ὡς ἡ τῆς Σουράτης, τῆς Βεγγάλης, κτλ.

Διαφορὰ Β'. Θηραϊκὸς βάμβαξ. Ὁ βάμβαξ οὗτος, διαφορὰ τοῦ δενδρώδους, καλλιεργούμενος πρὸ αἰῶνων ἐν Θήρᾳ, εἶνε ὁ βραχυτέρος ἀπάντων. Τὸ ἔριόν του, ὡς περιγράφοντες τὸ εἶδος εἶπομεν, ἂν καὶ ἄριστον κατὰ τὰ ἄλλα, ἔνεκα τῆς βραχύτητός του (18—20 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου), εἶνε ἀκατάλληλον πρὸς τὴν διὰ μηχανῶν κατεργασίαν του· ἄλλως τε ἡ διαφορὰ αὕτη δὲν εἶνε καὶ πολύφορος. Ἄπαν τὸ ἐν τῇ νήσῳ παραγόμενον προϊόν καταναλίσκεται ἐπιτοπίως, ἡμέρᾳ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἡ καλλιέργεια αὐτοῦ ἐγκαταλείπεται, ἀντικαθιστάμενη ὑπὸ τῆς ἀμπέλου, ὡς ἐπικερδέστερας.

Διαφορὰ ΓΑ'. Πολύκαρπος ἢ Βάμια βάμβαξ. Γαλλιστὶ cotonnier Balmisch. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1877 ἡ ἐν Σμύρνῃ ἐκδιδομένη ἐφημερίς «Νέα Σμύρνη», προκειμένου περὶ ἀνακαλύψεως βαμβάκοφρου φυτοῦ, ἐδημοσίευσεν, ἐρανισθεῖσα ἐκ τῶν «Ἡμερησίων Νέων» τῆς Ἀλεξανδρείας τὰ ἑξῆς :

«Τὸ φυτὸν βάμια φύεται κατὰ τὸν τρόπον διάφορον τοῦ συνήθους βάμβακος. ἔχει ὕψος δέκα ὡς ἑγγιστα ποδῶν, εὐθὺ καθεστὸν στέλεχος ἄνευ κλώνων, φύλλα ὀλίγιστα καὶ πυκνοὺς περιβεβλημένον λωβοὺς (κάψας ἢ κόρυα). Λέγεται ὅτι ἐκ τοῦ πρώτου φυτοῦ συνέλεξαν ἐβοδομήκοντα τοιοῦτους. Ὀνομάζεται δ' ἐνταῦθα «Βάμια», καθ' ὅτι ὁμοιάζει πρὸς ἄλλο ὁμώνυμον (τὴν τῶν λαχανοκήπων βάμιαν, Hibiscus esculentus) οἱ δ' Ἀραβες διακρίνονται ὅτι μεταξὺ τῶν δύο φυτῶν ὑπάρχει συγγένεια. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἡ βάμια μετεκομίσθη ἀπὸ τοῦ Σουδάν· Θετικὸν δ' οὐδὲν ἔχομεν. Ἡ ἱστορία τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ ἔχει τι τὸ περίεργον. Κόπτης

τις ζῶν ἐν τῇ ἀνωθεν τοῦ Δέλτα ἐπαρχίᾳ Μενουφιᾶ, ἐν τῷ χωρίῳ Μπερκέτ-ἐλ Σάβ, διέκρινε κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1873 φυτὸν ἐπὶ βαμβάκοφρου γῆς, ὅπως διαφέρον τῶν ἄλλων. Συνέλεξε τοὺς λοβοὺς, ἐχώρισε τοὺς σπόρους καὶ λάθρα ἐνεφύτευσεν αὐτοὺς ἐν τινὶ μεμονωμένῃ γωνίᾳ γῆς.

«Ἐπὶ τρία ἔτη ἐπαμελήθη τὴν καλλιέργειαν αὐτῶν, λέγεται δὲ ὅτι νῦν εὗρηνται 300 ἢ 400 ἀρδέπια τοιοῦτου σπόρου, καὶ ὅτι οὗτος πωλεῖται ἐν τῇ ἀγορᾷ. Μανθάνω ὅτι τὸ ἀρδέπι πληρῶνεται λ. στ. 25—30 ἀντὶ τῆς ἀξίας τοῦ σπόρου τοῦ συνήθους βάμβακος λ. στ. 1. Ἡ παρακαταθήκη ὅλη ἠγοράσθη καὶ ἐξήντηθη. Ἄν τὰ ἀξιοθάματα ταῦτα γεγονότα, ἀπερ' ἐκ πηγῶν ἀξιοπίστων ἀρύομαι, ἔχωνται ἀληθείας, ἐπίκειται γενικὴ ἀνατροπὴ (Νέα Σμύρνη 21 φεβρουαρίου 1877).»

Ἄν καὶ ἔκτοτε παρήλθον δέκα σχεδὸν ἔτη, ὅχι μόνον γενικῆ, ἀλλ' οὐδὲ καὶ μερικῆ ἀνατροπῆ δὲν ἐπῆθλεν ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τῆς νέας ταύτης διαφορᾶς· τοῦτο δὲ βεβαίως ὑπώπτουσιν οἱ γινώσκοντες μετὰ πόσου πάντοτε πατάγου ὑπὸ τῶν κερδοσκόπων παρουσιάζονται τοῖς γεωργοῖς αἱ νέαι διαφοραὶ τῶν ἐν ἐκτάσει καλλιεργουμένων φυτῶν.

Ἐνεκα τῆς μονοκλάδου φύσεως τοῦ βάμβακος τούτου, ἡ καλλιέργειά του ἦθλεν εἶνε συμφέρουσα, ἐπειδὴ δεδομένου ἀριθμὸς φυτῶν αὐτοῦ, ἐνῶ παράγει τὸ αὐτὸ ποσόν (κατὰ τινὰς δὲ καὶ περισσότερον) ἐρίου, ἀπαιτεῖ μόνον τὰ δύο τρίτα τῆς ἀναγκαίας γῆς πρὸς καλλιέργειαν τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ φυτῶν ἄλλης διαφορᾶς. Τὸ ἔριον ὅμως τοῦ «βάμια» δὲν εἶνε ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν, διότι ἐν Λιβερπούλῃ κατετάχθη μεταξὺ τῶν μεσαίων (fair καὶ good fair).

Ὁ κ. Τοδάρης, περὶ τῆς τοῦ γένους Βάμβαξ μονογραφίας τοῦ ὁποίου ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, κατέταξε τὴν διαφορὰν ταύτην εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ περιγραφέν εἶδος «Βάμβάξ ὁ παράλιος» (C. maritimum), ὠνόμασε δ' αὐτὴν πολύκαρπον (var. polycarpum¹) Κατὰ δὲ τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κ. Νινέτον ἡ

(1) Relazione sulla coltura dei cotonei σελ. 226.

διαφορὰ Βαμιέ δέον νὰ ὑπαχθῆ εἰς ἕτερον εἶδος (τὸ *G. giganteum — arboreum* ;)

«Τὰ ἐν Ἀλγερῇ γενόμενα πειράματα πρὸς ἐγκλιματίσιν τῆς διαφορᾶς ταύτης οὐδὲν εὐχάριστον ἀποτέλεσμα ἔφερον· οἱ παγετοὶ τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1878 κατέστρεψαν τόσον τὰς ἄλλας διαφορὰς τοῦ βάμβακος ὅσον καὶ τὴν Βαμιέ, ἣτις κατὰ τὸ θέρος ἀναπτύσσεται κακῶς εἰς τὰς ξηρικὰς γαίας. Εἰς τὰς ποτιστικὰς ἢ βλάστησις αὐτῆς οὐδὲν ἔκτακτον παρουσιάζει. Ἐξ ἀπάντων τούτων ἐξάγεται ὅτι ἡ διαφορὰ αὕτη, ἣτις ὑπὸ τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου δὲν εὐδοκίμεῖ, ἐν Ἀλγερῇ ἀπέτυχε καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀντίστασιν εἰς τὸ κλίμα καὶ ὡς πρὸς τὴν παραγωγικότητα, ἣτις δὲν φαίνεται νὰ ἦνε ἀνωτέρα τῆς τῶν ἤδη ἐγκλιματισμένων (Κ. Ριβιέρ Bulletin de la Société des Sciences d'Alger 4 trim. 1880)». Τ' αὐτὰ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν περὶ τῆς διαφορᾶς ταύτης ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν βόρειον Εὐβοίαν, ἐνθα δοκιμάσαντες τὸ Βαμιέ εἶδομεν αὐτὸ ἀποτυχόν. Τὰ ἀποτελέσματα δὲ ἀπασῶν τῶν δοκιμῶν τούτων διδάσκουσι μεθ' ὁποίας προφυλάξεως δέον νὰ δεχώμεθα τὰ ἐκάστοτε διασαλπίζόμενα πλεονεκτήματα νέων εἰδῶν ἢ διαφορῶν φυτῶν.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ ΧΑΡΑΓΜΑΤΟΣ

Πολλάκις ἤδη ἡ «Κηπουρικὴ Ἐπιθεώρησις» ἐνησχολήθη περὶ τοῦ χαραγματος τῆς ἀμπέλου· πρέπει δὲ νὰ πραγματευθῶμεν καὶ πάλιν περὶ ταύτης, ἀφοῦ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς δὲν ἐγενικεύθη τοσοῦτον ὅσον ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ, χάρις εἰς τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τὰ ἐπιτελεσθέντα καὶ προτεθέντα εἰς τὰς ὄψεις τοῦ κοινοῦ, εἴτε ἐν ταῖς ἐκθέσεσιν, εἴτε ἐν ταῖς συνεδριάσεσι τῶν κηπουρικῶν ἐταιρειῶν.

Προέρχεται τοῦτο ἄρα γε ἐκ τῆς ἀδρακείας ἢ ἐκ τῆς κοι-

νῆς ἕξεως, ἢ μᾶλλον πρέπει νὰ παραδεχθῆ τις ὅτι οἱ κηπουροὶ κατέταξαν τὸ χαραγμα μεταξύ τῶν καλλιεργητικῶν χιμαριῶν.

Ἐν πολλοῖς ἄρθροις τῆς «Κηπουρικῆς Ἐπιθεωρήσεως» τοῦ 1865, 1870, 1871, ἐν τῇ πραγματείᾳ περὶ δειροκομίας τοῦ κυρίου Δουβρέιλ, κτλ., ἡ μέθοδος ὑπεδείχθη μετ' ἀποδείξεων μαρτυρουσῶν τὰ καλὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα. Τινὲς ἐν τούτοις, ἐθεώρησαν τὴν ἐργασίαν ταύτην ὡς μὴ παρουσιάζουσαν εἰμὴ δευτερεῦον ἐνδιαφέρον. Ἐν τέλει δὲ, μετὰ περιόδον τινα, τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ θεωρήσῃ ὡς ὑπόθεσιν νεωτερισμοῦ, ἐσιωπήθη ἡ μέθοδος αὕτη, ἣτις ὅμως δὲν παρητήθη ὀλοσχερῶς, καθότι καλλιεργηταὶ τινες ἐξακολουθοῦσι νὰ μεταχειρίζονται αὐτήν. Ἐπομένως ἀνάγκη νὰ προσπαθήσωμεν νὰ καταδείξωμεν τὴν ὠφελιμότητα αὐτῆς.

Ὅ,τι ἴσως ἀντέστη εἰς τὴν γενίκευσιν τοῦ χαραγματος, εἶνε ἡ ἔλλειψις ἐργαλείων καταλλήλων εἰς τὸ νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἐργασίαν ταύτην· σήμερον ὅμως ἡ δυσκολία αὕτη ἐξέλιπε, καὶ ἐργαλεῖα καταλλήλοτατα καθιστῶσιν αὐτὴν εὐκόλον. Ἡ σημερινὴ ψαλλίς ἐπιτρέπει νὰ ἐκτελεσθῆ ἡ ἐργασία αὕτη μετὰ ταχύτητος καὶ σχεδὸν ἄνευ κινδύνου. Ποία ἄλλη παρατήρησις ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἀκόμη; Ὁ ἀρμόδιος χρόνος πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς; Ἄλλ' ἡ παρατήρησις αὕτη δὲν εἶνε σπουδαία, καθότι ὅταν δὲν διστάζῃ τις νὰ μεταχειρισθῆ τὸ ψαλλίδισμα τῆς σταφυλῆς (1), ὅπερ ἀπαιτεῖ πολὺν χρόνον, δὲν ἔχει λόγον νὰ ἐπικαλῆται τὸν ἀναγκαῖον χρόνον πρὸς τὴν προκειμένην ἐργασίαν, πρὸ πάντων ὅταν θέλῃ νὰ ἔχῃ καλὰς σταφυλάς.

Καὶ τώρα, τί ἐστὶν ἡ ἐργασία αὕτη καθ' ἑαυτήν; Σχεδὸν οὐδὲν· ἡ ἀφαίρεσις ἐνὸς δακτυλίου παλαιοῦ φλοιοῦ ὑπο-

(1) Εἰς τὴν βόρειον Γαλίαν καὶ ἰδίως ἐν Τομερῷ, ἐνθα καλλιεργεῖται ἡ περιώνυμος πρὸς βρώσιν σταφυλὴ σασσέλα, ὅτε αἱ ῥάγες ἔχουσιν εἰσέτι τὸ μέγεθος πίσσου, συνηθίζουσι νὰ ἀφαιρῶσιν ἀπὸ τοῦ βότρου πᾶσας τὰς μικρὰς ἀτροφικὰς ἢ προσβεβλημένας ὑπὸ ἐντόμων ἢ κρυπογάμων ῥάγας.

κάτωθεν τῆς σταφυλῆς. Πράγματι λοιπὸν εἶναι ἐλαχίστη ἐργασία καὶ ἡ παρατήρησις πίπτει ἐάν συγκρίνωμεν ταύτην πρὸς τὰ ἀποτελέσματα.

Ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ χυμοῦ, νομίζομεν ὅτι ἔχει τις ἄδικον νὰ θεωρῆ τὰς ρίζας ὡς μόνην πηγὴν χυμοῦ. Τοῦτου ἕνεκεν ἐντελής εἶνε ἡ ἐκπληξίς ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν θέσιν τοῦ χυμοῦ τούτου κάτωθεν καὶ οὐχὶ ἄνωθεν τοῦ βότρου. Πολλοὶ μάλιστα, ἂν καὶ ἰδοῦσι, δὲν παραδέχονται τὸ δυνατόν αὐτῆς καὶ οὔτε τολμῶσι νὰ τὴν ἐφαρμόσωσι, προφασίζόμενοι ὅτι δὲν ἐννοοῦσι, στηριζόμενοι κατὰ τοῦτο εἰς τὰ γεγονόσ' ὅτι διὰ νὰ ἀναγκάσωσιν ἕνα οἶον δῆποτε ὀφθαλμὸν νὰ ἀναπτυχθῆ, πρέπει νὰ κάμωσι τὸ χάραγμα ἄνωθεν καὶ οὐχὶ κάτωθεν αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ἡ σύγκρισις δὲν εἶνε ἀκριβῆς, καὶ ἀπόδειξις τούτου εἶνε αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα. Ἄς εἰπώμεν ἐν τούτοις ὅτι συμβαίνουσιν ἐνίοτε ἐξαιρέσεις τινές, ἀλλ' ὅτι οὔσαι πάντοτε σπάνια καὶ ἀνευσπουδαιότητος, μᾶλλον ἰσχυροποιοῦσιν ἢ ἐξασθενίζουσι τὸν κανόνα.

Ἄφ' ἑτέρου, τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ χυμοῦ δεικνύει, εἰς τρόπον ἀνεπίδεκτον ἀντιρρήσεως τὴν ἐπίδρασιν τῶν φύλλων εἰς τὴν βλάστησιν, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸ συνδεόμενον πρὸς τοὺς καρπούς· καθότι ὅ,τι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τρέφει τὸ βότρον εἶνε προφανῶς τὸ φύλλωμα· ἡ ἀπόδειξις εἶνε ὅτι τὸ χάραγμα γινόμενον μεταξὺ δύο βοτρυῶν ὑποβοηθεῖ τὸν ἀνώτερον βότρον, ἀφῖνον τὸν ἕτερον ἐν καταστάσει ὑποδεεστέρα εὐκόλως ἀποδεικνυομένη. Τοῦτο τὸ γεγονόσ' ἐκπλήσσει τὰ μάλιστα τοὺς πιστεύοντας ὅτι ὁ χυμὸς ἔρχεται μόνον ἐκ τῶν ριζῶν.

Πλὴν τῆς καταπληκτικῆς αὐξήσεως τῶν καρπῶν, παραγομένης διὰ τῆς χυμώσεως, ὑπάρχει προσέτι καὶ ἡ ἐκτακτος αὐξήσις αὐτοῦ τοῦ κλάδου, ὑπεράνω τοῦ χυμοῦ· ἡ διάμετρος αὐτοῦ εἶνε πολλακτὴς ὑπερδιπλασία τῆς τοῦ κάτωθεν τοῦ χυμοῦ.

Ἐκ τῶν γεγονότων τούτων, φαίνεται ἐκτὸς πάσης ἀμ-

φιβολίας ὅτι τὸ γεννητὸν βλαστοκόπημα ὑπεράνω τῶν βοτρυῶν δὲν εἶνε εὐλογον, καὶ ὅτι δύναται τις ἐκ τῶν προτέρων νὰ παραδεχθῆ ὅτι κλάδος βεβαρημένος ὑπὸ εἴκοσι φύλλων θὰ θρέψῃ κάλλιον τοὺς καρπούς του ἢ ἐάν εἶχε μόνον δέκα· ὅτι τὸ μόνον ἐξεταστέον ἐνταῦθα εἶναι τὸ ἀκριβῆς σημεῖον ἢ τὸ μέτρον, χωρὶς νὰ ἀμφισβητηθῆ ἡ ἀρχὴ ὅτι ἡ κυκλοφορία τοῦ χυμοῦ, ὡς τὴν ἐννοοῦσι γενικῶς (ὁμιλοῦμεν ἐνταῦθα περὶ τῆς πρακτικῆς κηπουρικῆς καὶ οὐχὶ περὶ τῆς βοτανικῆς ἐπιστήμης ἐν γένει), δηλαδὴ προερχομένη ἐκ τῶν ριζῶν ἀποκλειστικῶς, ἀναιρεῖται ὑπὸ πολλῶν γεγονότων· μάρτυς τὸ παράδειγμα τῶν ἐν φυτοθαλπίοις ἐγκεκλεισμένων κλημάτων καὶ περυτευμένων ἐκτὸς αὐτῶν (ὅπερ συμβαίνει συχνότατα), τῶν ὑποίων τὸ στέλεχος μένει ἐκτεθειμένον εἰς θερμοκρασίαν 10, 15 ἢ 20 βαθμῶν ψύχους, χωρὶς διὰ τοῦτο ἢ ἐντὸς τοῦ φυτοθαλπίου βλάστησις νὰ φανῆ σταματῶσα ἢ ἀπλῶς βραδύνουσα. Ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο δύναται τις ὡσαύτως νὰ ἀναλογισθῆ τί συμβαίνει εἰς τὴν βλάστησιν τῶν σιθηνιανῶν χωρῶν, ἐνθα ὁ παγετὸς τοῦ ἐδάφους δὲν διαλύεται εἰμὴ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἀρκετὰ βραδέως, καὶ ἐνθα ἐν τούτοις ἡ βλάστησις προχωρεῖ μετὰ μεγίστης ταχύτητος ἅμα ἀρξάμενης τῆς ἐαρινῆς θερμότητος, ἥτις ἐπέρχεται ἀνευ οὐδεμιᾶς μεταβάσεως μεταξὺ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ θέρους.

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ χάραγμα, προσθέτοντες καὶ ἕτερα γεγονότα εἰς τὰ ἰδιάζοντα τῇ ἀμπέλῳ, ἥτις εἶνε τὸ μόνον σχεδὸν φυτὸν, εἰς ὃ τοῦτο ἐφαρμόζεται. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐποιήσαμεν ἐπὶ ῥοδακινέας δοκιμὴν ἣν ἄλλοι ἴσως ἐδοκίμασαν καὶ ὤφειλον βεβαίως νὰ δοκιμάσωσιν. Ἐγένετο κατ' ἀρχὰς χάραγμα ἐπὶ κλάδων ἀρκετὰ ἰσχυρῶν, δηλαδὴ ἀναδοσάντων εἰς τὰ ἄκρα των βλαστούς, ἐξ ὧν παρήχθη ἀρκετὴ ποσότης φύλλων. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε καταφανές ὡς καὶ διὰ τὴν ἀμπελον. Οἱ καρποὶ ἔλαβον πολὺ περισσότερον ὄγκον ἢ οἱ γείτονές των, καὶ ὠρίμασαν ἄκτῶ ἡμέρας

ταχύτερον· και αὐτῶν δὲ τῶν κλάδων ἐδιπλασιάσθη ἡ διάμετρος ὑπεράνω τοῦ χαράγματος.

Τοιοιουτρόπως, μετὰ πολλῶν φύλλων ἄνωθεν τοῦ χαράγματος, και ἐπομένως τοῦ καρποῦ, αὐξάνει οὗτος ταχέως, πολὺ μάλιστα ταχύτερον ἢ ἐν τῇ συνήθει καταστάσει, τοῦτο δὲ τόσον διὰ τὴν ῥοδακινέαν ὅσον και διὰ τὴν ἀμπελον, ἐνῶ ἐὰν ἐλλείπωσι τὰ φύλλα, τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε ἀρνητικόν. Ἄς προσθέσωμεν ὡσαύτως ὅτι ἐν περιπτώσει χαράγματος γενομένου κάτωθεν δύο ἢ τριῶν βοτρυῶν, πάντοτε ὁ ἀνώτερος ἔσεται ὁ ὠραιότερος.

Ἔτερον γεγονός τῆς μεθόδου ταύτης ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν πτώσιν τῶν ῥαγῶν. Ἐνωρίζομεν, παραδείγματος χάριν, ὅτι ποικιλία τινὲς σταφυλῶν δένουσι τοὺς καρπούς των πολὺ κακῶς· ἐνίοτε μόλις τὸ δέκατον τῶν καρπῶν των ἐπιτυγχάνει, ἰδιότης ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἐδόθη εἰς τινὰ ποικιλίαν σταφυλῆς τὸ ὄνομα μέγας ῥιψίτης (1) (Gros-Coulard). Τὸ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀνθίσεως γινόμενον χάραγμα σταματᾷ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἢ τοῦλάχιστον τὸ ὀλιγοστεύει, εἰς τρόπον ὥστε οἱ καρποὶ δένουσιν ἐν φυσικῇ οὕτως εἰπεῖν καταστάσει. Ἴδου περίεργόν τι παράδειγμα οὗ ἐγενόμεθα μάρτυρες κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος· χάραγμα ἐγένετο ἐπὶ τινος ἀμπέλου, *nausila* (Ναπολεοντείου), καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἀνθίσις ἦτο ἤδη ἀρκούντως προεχωρημένη. Εἰς βότρυς, μεταξὺ ἄλλων, εἶχεν ἡδη πρωίμως δέσει τοὺς καρπούς αὐτοῦ, και γνωστὸν εἶναι ὅτι ἡ ποικιλία αὕτη ὑπόκειται ὡσαύτως εἰς τὴν ῥαγορροίην. Εἶχον δέσει δεκαπέντε περίπου ῥαγες· τὰ ἐπιπτον δὲ ὡσαύτως και αἱ ἐπίλοιποι ὡς ἔπεσαν και ἐκ τῶν γειτόνων βοτρυῶν τῶν μὴ χαραχθέντων. Τὸ γινόμενον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν χάραγμα συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ δέσωσιν ἀνεξαιρέτως ὅλαι αἱ εἰσέτι ἀμφιβόλου στερεότητος ῥαγες. Μόνον ἡ πρόοδος τῶν πρώτων ῥαγῶν διετηρήθη, και εἶδομεν τὸν καταπληκτικὸν ἐκεῖνον βότρυν παρουσιάζοντα δεκαπέντε

(1) Περὶ ῥιψιτῶν και ἀκαματῶν θὰ πραγματευθῶμεν ἐν προσεχῇ ἄρθρῳ.

ὑπερμεγέθεις ῥαγες ἐπὶ ἀπείρων ἄλλων αἰτίνας εἶχον τὸν συνήθη ὄγκον, δηλαδή τὸ ἥμισυ τοῦ ὄγκου τῶν πρώτων δεθιστῶν ῥαγῶν. Ἐμαρτυρήθη λοιπὸν λαμπρῶς ἡ ἐπιρροή τοῦ χαράγματος ἐπὶ τῆς ῥαγορροίας.

Ἔτερα παρατηρήσεις ἐρχομένη ὁμοίως πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ παραγομένου διὰ τοῦ χαράγματος ἐπὶ τῶν ῥαγῶν ἀποτέλεσματος, εἶνε ὅτι ἐὰν τὰ χαράγματα ὦσι πολὺ στενὰ, και ὁ χυμὸς φθάνῃ νὰ τὰς καλύπτῃ ἀρκετὰ ταχέως, τὸ ἀποτέλεσμα, ἂν και εἰσέτι ὁρατὸν ὡς πρὸς τὴν ἔποψιν τοῦ ὄγκου τοῦ καρποῦ, εἶνε πολὺ ὀλιγώτερον καταφανές. Ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν χαραγμάτων τὰ ὁποῖα ἔχομεν πρὸ ἡμῶν ὑπῆρχον τινὰ, τὰ ὁποῖα εἶχον πλάτος πλειότερον τοῦ ἑκατοστομέτρου, χωρὶς ἐκ τούτου νὰ ὑποφέρῃ ὁ κλάδος και χωρὶς τὸ ξύλον νὰ φανῇ σκληρὸν και ξηρὸν, ἂν και ἀπογυμνωθῆν. (Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὅλα τὰ χαράγματα ἐγένοντο διὰ μαχαιρίου). Ἐξ ὅλων λοιπὸν τούτων πηγάζει ὅτι τὰ ἐργαλεῖα πρέπει νὰ ἀφαιρῶσι δακτύλιον φλοιοῦ ἀρκετὰ πλατὺν ἵνα ἀποφεύγηται ἡ λίαν ταχεῖα ἐπικάλυψις· ἡ ἀφαίρεσις δὲ πλατέος δακτυλίου φλοιοῦ, ἀντιθέτως τῆς γνώμης ἣν ἐξέφερον ὁ κ. Δουβρέιλ ἐν τῇ πραγματείᾳ του περὶ τῆς καλλιεργείας τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, οὐδ' ἄλλως ζημιοῖ τὸ φυτόν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τὸ παραγόμενον ἐπὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ κλάδου, προκειμένου περὶ τοῦ κλαδεύματος, τὴν ἐξάντλησιν τοῦ κλήματος, κτλ. κτλ., ἄτινα προέβαλον εἰς τὸ μέσον οἱ ἀντίπαλοι τῆς μεθόδου ταύτης, ἡ πεῖρα ἀποδεικνύει ἐναργῶς ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα δὲν ἔχουσιν ἀξίαν. Πρῶτον τὸ χάραγμα οὐδέποτε γίνεται πολὺ χαμηλὰ (1) ὥστε νὰ ἐμποδίζῃ τὸ ἀκόλουθον κλάδευμα· ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ πάχος και τὴν δύναμιν τοῦ χαρασσομένου κλάδου, ταῦτα μένουσι, κάτωθεν τοῦ χαράγματος, οἷα εἰσὶν ὅπου δὲν γίνε-

(1) Ἐν Ἑλλάδι ἀπεδείχθη ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἀμπελον, και τὸ πολὺ χαμηλὸν χάραγμα, τὸ ἐπὶ τοῦ πρέμνου συνήθως ἐκτελούμενον (πλὴν ἐν Διγίῳ), οὐδ' ἄλλως παραδράπει τὸ φυτόν ἢ μισοὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ, εἶνε δὲ κατὰ πολὺ οἰκονομικώτερον.

ται χάραγμα· μάλιστα δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν ὅτι χρησιμοποίησαντες πρὸς πολλαπλασίασιν τὰς κληματίδας (βέργας) τῶν ὠραιωτέρων χαραχθέντων κλάδων ἔσχομεν πάντοτε ἀποτελέσματα λίαν εὐάρεστα. Δὲν δύναται λοιπὸν τὸ χάραγμα νὰ θεωρηθῆ ὡς παραβλάπτων τὴν ποιότητα τῆς χρησιμοποιουμένης πρὸς πολλαπλασίασιν τοῦ εἴδους κληματίδας.

Οὐχ ἤττον εἶνε ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ λίαν χαμηλοῦ κορυφολογήματος (ἐν ἣ δύο φύλλα ὑπεράνω τῶν βοτρῶν), ἢ λίαν συνιστωμένη χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἐφαρμάζηται πολὺ, εἶνε βλαβερὰ εἰς τὰ προϊόντα, ὅπερ εὐνόητον ἄλλως τε. Ἐφώντι, πῶς καὶ μὲ τί δύναται νὰ συγκροτηθῆ κλάδος τις ὅστις διατηρεῖται σχεδὸν ἄνευ φύλλων (δύο ἢ τριῶν ὑποκάτω τοῦ βότρου καὶ ἐνὸς ἢ δύο ὑπεράνω;) Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔχη τις μεγάλας φυσιολογικὰς γνώσεις ὅπως ἐννοήσῃ ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου εἶνε ἀδύνατον νὰ καταρτισθῆ καλὴ κληματίς καὶ ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει αὕτη θὰ ἦνε τόσῳ μᾶλλον ὑγιῆς ὅσῳ περισσότερα φύλλα ἀφελῶσιν ἐπ' αὐτῆς.

Ἐτερον ἀποτέλεσμα ὅπερ παράγει τὸ χάραγμα καὶ ὅπερ δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἀπαρατήρητον, εἶνε ἡ ἐν γένει ἐπιτυγχανομένη πρῶτος ὠρίμανσις, ἣτις ὑπολογίζεται εἰς δέκα ἢ δεκαπέντε ἡμέρας, εἰς τρόπον ὥστε ποικιλίαι τινές, αἵτινες σπανίως ὠριμάζουσιν εἰς Παρισίους, διὰ τοῦ χαράγματος κατορθοῦται νὰ φέρωσι σταφυλὰς ἐντελῶς ὠρίμους. Πολλὰ μυσχάτα ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἐξάισιον Φρανκελθάλ ἔχει ἀνάγκη νὰ εὐνοῖκοῦ φθινοπώρου διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ὠριμότητα σχεδὸν τελείαν· διὰ τοῦ χαράγματος ὅμως, ἡ ποικιλία αὕτη ὠριμάζει τοὺς βότρους αὐτῆς ἐντελῶς.

Ἡ Ἀγγλία ἔμεινε ἡ κλασσικὴ γῆ τῶν ὠραίων καλλιεργειῶν τῶν ἐν φυτοκλιπίοις κλημάτων παράγουσα θαυμασίας σταφυλὰς. Ἴσως μάλιστα εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς χαράξεως ὀφείλονται οἱ ὑπερμεγέθεις βότρους, τῶν ὁποίων τὴν περιγραφὴν εὐρίσκομεν ἐν τῷ «Κηπουρικῷ Χρονογράφῳ,» καὶ ἦν

μεταφέρομεν ἐνταῦθα. «Μεταξὺ τῶν προϊόντων τῶν ἐκτεθέντων ἐν Ἰδριμβούργῳ, ἐθαυμάζετο βότρους σταφυλῆς τῆς Καλαυρίας ζυγίζων 26 λίτρας, 4 οὐγγίαις (δέκα περίπου ὀκάδας) ἀποσταλαῖς ὑπὸ τοῦ ἐν Δαλκείῳ κυρίου Δουγλα, καὶ ἕτερος ἐκ τῆς ποικιλίας Χουάϊτ-νάϊς ἀποσταλαῖς ἐκ τῶν πέριξ τῆς Γλασκώθης, ὑπὸ τοῦ κ. Ζαρδίν ζυγίζων 9 περίπου ὀκάδας.»

Ὡς βλέπετε, πλησιάζομεν εἰς τὰς σταφυλὰς τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας αἵτινες ἀπῆλθον δὺο ἀνδρας διὰ νὰ βαστάσωσιν ἓνα μόνον βότρον. Σκεπτικοὶ τινες ἢ κακόβουλοι ἰσχυρίσθησαν ὅτι τὸ εἶδος τῶν σταφυλῶν τούτων ἐξέλιπεν ἐντελῶς. Ἐν τούτοις αἱ σκοπτικαὶ αὐταὶ σταφυλαὶ εἶναι ἱκαναὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσωσι νὰ μεταβάλωσι γνώμην.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ χαράγματος δὲν ἔχη τοσοῦτον ὑψηλὰς ἀξιώσεις παρ' ἡμῖν, οὐχ ἤττον παρουσιάζει σπουδαῖα πλεονεκτήματα· πρῶτον, νὰ ἀποτρέπεται ἡ βαγρόβροια καὶ ἔπειτα νὰ ἐπισπεύδῃται ἡ ὠρίμανσις κατὰ δέκα ἕως δεκαπέντε ἡμέρας.

»

(Ἐκ τῆς REVUE HORTICOLE).

Η ΔΙΑ ΤΗΣ ΟΣΦΡΗΣΕΩΣ ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΙΟΤΩΝ

Ὁ ἄνθρωπος, ἂν καὶ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ ἀνώτερος τῶν ἄλλων ὄντων τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῷ ἡμετέρῳ πλανῆτῳ, δὲν ἔχει ὅμως ὀσφρησιν λίαν ἀνεπτυγμένην· ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, μέγας ἀριθμὸς ζῴων ὑπερτεροῦσιν αὐτὸν καὶ ἀντιλαμβάνονται ὀσμῶν τοσοῦτον παροδικῶν ὥστε πρέπει νὰ προστρέξωμεν εἰς τινα ἐξ αὐτῶν ὅπως ἀνακαλύψωμεν τὴν προσέγγισιν τῶν παραγόντων αὐτῶν ἀντικειμένων. Ἐν τούτοις, διὰ μικρᾶς ἀσκήσεως, τὸ ὀσφρητικὸν ἡμῶν ὄργανον κτᾶται λεπτότητά τινα καὶ προσφέρει πραγματικὰς ὑπηρεσίας ἐν

τῆ ἐκτιμήσει τῶν παρουσιαζομένων ἡμῶν ὀρεπτικῶν ὑλῶν. Πάντες γινώσκομεν τὸν τρόπον, δι' οὗ κατὰ συνθήκην αἱ ὀσμαι μεταδίδονται καὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς ῥινός. Εἶνε παραδεδεγμένον ὅτι αἱ ὀσμαι παράγονται ἐκ μορίων λεπτῶν, ἅτινα ἀποσπόμενα ἐξ ἐγγύς ἡμῶν σωμάτων καὶ φερόμενα διὰ τοῦ ἀέρος πλήττουσι τὸ ἡμέτερον ὄργανον καὶ παράγουσιν ὀσμητικὰς ἐντυπώσεις. Ὁ ἀὴρ εἶνε τὸ ἀληθές διοχετευτήριον τῶν ἀοράτων τούτων μορίων καὶ ἐνῶ συγχρόνως τὸν εἰσπνέομεν διὰ τῶν ῥωθῶνων καὶ τοῦ ἀνωτέρου μέρους τῆς ῥινός, ἀποθέτει ἐπὶ τοῦ μυκώδους ὑμένους ὅλα τὰ ἀρωματικὰ μόρια. Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὑμένους τούτου ὑπάρχει τὸ ὀσφραντικὸν νεῦρον ὅπερ διὰ τῶν ἀπειρων διακλαδώσεών του συνάξει τὰς παραγομένας αἰσθήσεις καὶ φέρει αὐτὰς εἰς τὸ μέρος τοῦ ἐγκεφάλου τὸ προωρισμένον νὰ τὰς ἀναλύῃ.

Ἡ ταχεῖα αὕτη περιγραφή θὰ ἦτο ὅλως ἀνεπαρκής ἐὰν δὲν ἐλέγομεν ὅτι οἱ μυκτῆρες συγκοινωνοῦσιν οὐ μόνον μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ στόματος καὶ ὅτι ἡ ἰδιότης αὕτη συμπληροῦται ἐξαιρέτως ἅπαν τὸ σύστημα τῆς γεύσεως. «Ἄνευ τῆς συμμετοχῆς τῆς ὀσφρήσεως, λέγει ὁ Βρίλια-Σαβαρέν, δὲν ὑπάρχει γεῦσις.» Προβαίνει μάλιστα εἰς τὸ νὰ πιστεύῃ ὅτι ἡ ὀσφρησις καὶ ἡ γεῦσις μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποτελοῦσιν αἰσθήσιν. Ἐν τούτοις δὲν συμφωνοῦμεν καθ' ὀλοκληρίαν πρὸς τὴν γνώμην ταύτην, καὶ ἐὰν, εἰς τι μέρος τῆς ἐκδηλώσεώς των, τὸ κυρίως λεγόμενον ὄργανον τῆς γεύσεως καὶ τὸ τῆς ὀσφρήσεως δύνανται νὰ συγχισθῶσιν, ἀφ' ἑτέρου ἕκαστον αὐτῶν ἔχει ἰδιαιτέραν ἀποστολήν, τὴν ὅποιαν εἶνε εἰσέτι δυνατόν νὰ ὀρίσωμεν.

Ὁρμεμφύτως, ἀφοῦ τὸ ὄμμα ἐξετάσῃ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν προσπιπτόντων ἀντικειμένων, ἐὰν ταῦτα ἦνε ἐδώδιμοι ὕλοι, ἡ πρώτη σκέψις ὅλων ἡμῶν εἶνε νὰ γνωρίσωμεν τὸ παρ' αὐτῶν ἀναδιδόμενον ἄρωμα. Ἄς θέσωμεν εἰς τὰς χεῖρας τυφλοῦ ποτήριον περιέχον οἶονδ' ἢ ποτε ῥευστὸν, ἔστω καὶ προειδοποιοῦντες αὐτὸν ὅτι εἶνε ποτὸν γλυκύτατον, εὐωδέ-

στατον· ἐὰν αἱ ὀσφραντικαὶ αὐτοῦ δυνάμεις δὲν ἦνε κατεστραμμέναι, ἡ πρώτη κίνησις του θὰ ἦνε, πρὶν τὸ πίνειν, νὰ φέρῃ τὴν ῥινὰ του ἀνωθεν τοῦ ποτοῦ καὶ νὰ σπουδάσῃ τοὺς ἀρωματικούς αὐτοῦ χαρακτήρας. Διὰ τῆς ἀπλῆς ταύτης παρασκευαστικῆς ἐξετάσεως θὰ κρίνῃ ἤδη μέρος τῶν ἰδιοτήτων τοῦ προϊόντος. Ἀλλὰ δὲν θέλομεν νὰ θεωρήσωμεν ἐπὶ πλέον τὴν περίπτωσιν δυστυχοῦς στερηθέντος τὴν ὀσφρῆσιν του· ὅ,τι πρὸ πάντων ἠθέλησαμεν, λαμβάνοντες παράδειγμα τὸν τυφλόν, εἶνε νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ ὀσφρησις ἐκπληροῦται ἀποστολήν ἰδιαιτέραν καὶ ὅτι δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ θεωρῶμεν αὐτὴν ἐν πάσαις αὐτῆς ταῖς ἐκδηλώσεσι τὸσον ἠνωμένην μετὰ τῆς γεύσεως ὥστε νὰ συναποτελῶσιν ἀμφότεραι μίαν καὶ μόνην αἰσθήσιν. Ἐκ πείρας, ὁ ἐξ ἐπαγγέλματος γεύστης γνωρίζει ἄλλως τε νὰ κάμνῃ τὴν λεπτὴν ταύτην διάκρισιν μετὰ τῶν δύο λειτουργιῶν τῆς ῥινός καὶ τοῦ στόματος. Ἀφοῦ ἴδῃ τὸ ῥευστὸν ὅπερ πρόκειται νὰ ἐξετάσῃ, ἡ πρώτη σκέψις του ἔσεται νὰ εἰσπνεύσῃ τὴν ὀσμήν αὐτοῦ, ἔπειτα δὲ θὰ γευθῇ. Ἀναμιμνησκόμεθα ὡσαύτως τὴν ἐκφραστικὴν ἐκείνην πρόσκλησιν τὴν ἀπευθυνθεῖσαν ὑπὸ τινος ἰδιοκτῆτου τῆς Σαράντης πρὸς ἔμπορον εἰς ὃν ἐπικρουσίαζε δαίγμα οἶνουπνεύματος ἐν εἰδικῷ δοκιμαστικῷ δοχείῳ: «Ῥοφήσατε τὴν εὐωδίαν αὐτῆν, Κύριε, εἰσπνεύσατε αὐτὸ τὸ ἄρωμα.» Ἴδου τῶντι ἡ λειτουργία, ἣν πρέπει νὰ ἐκπληρώσῃ ἡ ὀσφρησις ἐν τῇ ἐκτιμήσει τῶν ποτῶν. Διάφορα μέσα εὐκολύνουσι τὸ ἔργον αὐτῆς κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεύσεως.

Πλὴν τοῦ κυπέλλου, περὶ οὗ εἶπομεν ὀλίγα τινὰ, ὁ γεύστης πρέπει νὰ ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ποτήριον ἐκ κρουστάλλου λεπτοῦ, ἐν εἶδει ἀνθους τολύπης, ἀρκούντως ἐστενευμένου εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος καὶ πυλὸν ἐξωγκωμένου περὶ τὸ μέσον. Τὸ σχῆμα τοῦτο, ὅπερ δύναται νὰ φανῇ παράδοξον, εἶνε ἐν τούτοις οὐσιῶδες διὰ τὸν δοκιμαστὴν ὅστις θέλει νὰ γνωρίσῃ καλῶς τὰ ἄρώματα τὰ ἐκπεμπόμενα ὑπὸ οἶνου ἢ πνευματώδους ποτοῦ. Τὸ μέλλον νὰ δοκιμασθῇ ῥεῦ-

στὸν χυνόμενον εἰς τοιοῦτο ποτήριον, σχεδὸν μέχρι τοῦ μέσου, θὰ εὐρεθῆ ὑπὸ ὕρους λίαν εὐνοικοῦς ὅπως ἀναπτύξῃ τὰ εὐώδη συστατικά του. Ἐφόντι, ἢ ἐπιφάνεια, ἣν παρουσιάζει εἰς τὸν ἀέρα εἶνε ἀρκούντως μεγάλη, ἀφοῦ εἰς τὸ μέσον τοῦ ποτηρίου εὐρηται ἢ μᾶλλον εὐρεῖα διάμετρος τοῦ δοχείου τούτου, ἢ ἐξάτρισις ἄρα τῶν αἰθέρων εἶνε μεγαλειτέρα· ἀλλ' οἱ λεπτοὶ οὗτοι ἀτμοὶ, ἀντὶ τὰ διασπαρῶσιν ἀμέσως ἐν τῷ κενῷ, μένουσιν οὕτως εἰπεῖν δεδεδεσμευμένοι ἐν τῇ στενώσει τοῦ ποτηρίου καὶ ἀναβαίνουνσι βραδέως ὡς ἐντὸς καπνοδόχης. Ἡ ῥίε συλλέγει αὐτοὺς καὶ τοὺς φέρει εἰς τὸ αἰσθητικὸν ὄργανον ὕπερ τοὺς διυλίζει καὶ τοὺς κρίνει.

Οἱ αἶνοι, πρὸ πάντων δὲ τὰ πνευματώδη ποτὰ, ὑποβαλλόμενα εἰς τιαύτην δοκιμασίαν δίδουσιν ἤδη, ὑπὸ τὴν ἔκπυψιν τοῦ συνόλου τῆς πραγματογνωμοσύνης, πολυτίμους πληροφορίες ὡς πρὸς τὴν ποιότητα αὐτῶν, ἂν καὶ πολλάκις μόνον τὸ κύπελλον ἀρκεῖ. Οἶνος γυρισμένος ἢ ξυνός ἀναγνωρίζεται ἀμέσως, ὁ μυκώδης ἡμῶν ὑμῆν προσβάλλεται δυσαρέστως ὑπὸ ἐντυπώσεως δυσαρέστου ἥτις διεγείρει τὴν προσοχὴν ἡμῶν κατὰ τοῦ ἀπατροπαίου τούτου ποτοῦ, τὸ ὁποῖον σπεύδομεν νὰ ἀπορρίψωμεν πρὶν τὸ γευθῶμεν. Θὰ κατέστρεφε τὴν λεπτότητα τοῦ στόματός μας. Τὸ ποτήριον τοῦ δοκιμαστοῦ προώριστα ἰδίως πρὸς ἐξέτασιν τῆς εὐωδίας (bouquet) τῶν καλῶν οἴνων, τῶν καλῶν οἴνοπνευμάτων, διὰ τοῦ κυπέλλου γνωρίζεται μόνον τὸ ἄρωμα (arome). Καὶ τοῦτο συμβαίνει διότι διὰ τὸν πεπειραμένον ἄνθρωπον ὑπάρχει ἀξιοσημείωτος διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀρώματος καὶ τῆς εὐωδίας· τὸ πρῶτον εἶνε ἡ ἰδιαιτέρα ἐκείνη ὁσμὴ, ἥτις ἀναπέμπεται ἐκ τοῦ ῥευστοῦ καὶ ἥτις ὑφέλλεται εἰς τὰ κόμματα ἢ τὰς ῥητίνας τὰς διαλυομένας φυσικῶς· τὸ ἄρωμα ἐπιτρέπει νὰ διακρίνηται ὁ οἶνος τοῦ Βορδῶ ἀπὸ τοῦ τῆς Βουργουνδίας. Ἀλλὰ τὸ δεύτερον, ἥτοι ἡ εὐωδία, εἶνε ἐκπομπὴ τελειότερας λεπτότητος, εὐδιαλυτικωτέρας, ἀερωδεστέρας καὶ ποικιλωτέρας· ἡ εὐωδία, διὰ τοὺς ἀληθεῖς γνώστας, ὀρίζει τὰ ὑγρά· σχηματίζεται δὲ αὕτη ἐν τοῖς οἴ-

νοῖς καὶ τοῖς οἴνοπνεύμασιν ὑπὸ τῶν οἴκωνθικῶν αἰθέρων, αἵτινες ἐκπέμπονται ἐξ αὐτῶν καὶ τῶν ὁποίων προκαλοῦσι μάλιστα τὴν ἐκπομπὴν διὰ τῆς διὰ τῶν δακτύλων συνταραξέως τοῦ ποτηρίου πρὶν φέρωσιν αὐτὸ εἰς τὴν βίνα ἢ μᾶλλον θερμαίνοντες ἐλαφρῶς, μεταξὺ τῶν δύο χειρῶν κεκλεισμένων, τὰ πλευρὰ τοῦ ποτηρίου.

Οἱ βουργουνδεῖοι οἶνοι τῶν ὁποίων ἡ εὐωδία καθίσταται ἀμέσως ἀντιληπτὴ, δὲν ἔχουσιν ἀνάγκη τῶν τεχνητῶν τούτων μέσων ὅπως ἐκτιμηθῶσιν, ἀλλ' οἱ βουρδιγάλιοι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἶνε ὀλιγώτερον ἀντιληπτοί· πρέπει λοιπὸν νὰ ἀναζητήσωμεν τὰς περιεχομένας ἐν αὐτοῖς θαυμαστάς εὐωδίας, ἃς ἀναλύει ἐλαφρὰ ὑψώσεις τῆς θερμοκρασίας.

Ἡ ὄσφρησις χρησιμεύει ὡσαύτως, ἀλλ' εἰς ἥττονα βαθμὴν, διὰ τὰ βιομηχανικὰ οἴνοπνεύματα. Πολλάκις ὁμως, διὰ τὰ κατανόησι τὴν οὐδετερότητα των, χύνει σταγόνας τινὰς εἰς τὰς χεῖρας του, τρίβει αὐτάς πρὸς ἀλλήλας, αἱ δὲ ἀναπεμπόμεναι ἀναθυμιάσεις ἀρκοῦσι διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὁ καλὸς διυλισμὸς καὶ ἐνίοτε μάλιστα ἡ φύσις τῆς πρώτης ὕλης ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεστάχθησαν.

Οἱ ζῦθοι, οἱ μηλίται, οἱ ἀπίται δύνανται ὡσαύτως νὰ κριθῶσιν ὑπὸ τῆς ὄσφρησεως, ἀλλ' οἱ περιεχόμενοι ἐν αὐτοῖς αἰθέρες δὲν ἀναπτύσσονται ὡς οἱ τῶν οἴνων καὶ οἴνοπνευμάτων.

Διὰ τὰ σακχαροπνευματώδη ποτὰ (ῥοσόλια κτλ.), ὁ κεφαλαιώδης ὄρος εἶνε νὰ γνωρισθῇ διὰ τῆς ὄσφρησεως ἐὰν τὸ μεταχειρισθῆν οἴνοπνευμα εἶνε ἀρκούντως οὐδέτερον· τὰ διαφορα συστατικὰ αὐτοῦ προϊόντα ἀποκαλύπτονται διὰ τῆς γεύσεως.

(Ἐκ τοῦ MONITEUR VITICOLE).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΑΦΙΔΟΚΑΛΥΜΜΑΤΩΝ

τοῦ κ. Α. Κ. ΒΑΣΙΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

**Αἴτησις τῶν ἐν Πάτραις κτηματιῶν διὰ τοῦ
ἐνταῦθα Γεωργικοῦ Συλλόγου
πρὸς τὸ Σ. Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν.**

Κύριε Ὑπουργέ,

Εὐσεβᾶστως ἀναφέρομεν ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν βροχῶν πανωλε-
θρία τοῦ σταφιδοκάρπου ἐν τοῖς ἀλωνίοις κατ' Αὐγούστον
παρελθόντος ἔτους καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἐπελθοῦσα γενικὴ ἀπελ-
πισία καὶ καταστροφή εἰς τε ἡμᾶς τοὺς κτηματίας καὶ εἰς
πάντας τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς κοινωνίας ἐν γένει, ἐξη-
νάγκασεν ἡμᾶς, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς διασώσεως τοῦ πολυ-
τίμου τούτου προϊόντος ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀποξηράνσεως, νὰ
προμηθευθῶμεν ἀλειμμένα σταφιδόπανα πρὸς ἐπισκέπασιν
τοῦ σταφιδοκάρπου ἐν τοῖς ἀλωνίοις ἐν ὥρᾳ βροχῆς, ἐξ
ἄλλων μερῶν, καὶ ἰδίως ἐκ Τεργέστης παρὰ τοῦ ἐκεῖσε
ἐμπόρου κυρίου Ἀνδρέου Βασιλακοπούλου ἐφευρετοῦ καὶ
κατασκευαστοῦ τούτων, ὄντων καταλληλοτέρων πρὸς τὸν
ῤηθέντα σκοπὸν διὰ τε τὴν ἐπιτυχῆ ἐφεύρεσιν τῆς χημικῆς
ὕλης, δι' ἧς ἀλείφονται, καὶ διὰ τὸ διαρκές καὶ στερεὸν
τοῦ ὑφάσματος.

Τὰ τοιαῦτα βερενικωμένα σταφιδοσκεπάσματα ἐπιχειρι-
σμένα διὰ τοιαύτης ἀγνώστου τοῖς ἄλλοις ὕλης, εἶνε δι-
καιον νὰ εἰσάγωνται ἀτελώνιστα ἀφοῦ διὰ τῆς τοιαύτης
ἀτελείας ἔτι μᾶλλον τὰ συμφέροντα τοῦ δημοσίου καὶ τῶν
κτηματιῶν προστατεύονται, ὠφελείται δ' ἐνταῦθα καὶ ἡ
ἐνδιαφερομένη κοινωνία.

Ἐπειδὴ τὸ δασμολόγιον ἀφίνει ἀφορολόγητα πολλὰ τῆς
Γεωργίας εἶδη ἐργαλείων, εὐκτέον ὅα ἦτο ἔαν καὶ τὸ εἶδος
τῶν βερενικωμένων σταφιδοσκεπασμάτων εἰσῆγετο ἐλευθέρως.

Ἐπειδὴ ἐν τῷ μεταξὺ ἀφίχθησαν τοιαῦτα ἐκ Τεργέστης,
ἐκ τοῦ ἐργοστασίου τοῦ κυρίου Ἀνδρ. Κ. Βασιλακοπούλου,
καὶ ἐλήφθησαν ἄνευ πληρωμῆς δασμοῦ, μέχρις ὅτου ἀποφα-
σίση τὸ Ὑπουργεῖον ὡς πρὸς ταῦτα καθὼς καὶ ὡς πρὸς τὰ
ὁσονούπω εἰσαχθησόμενα.

Ἐπειδὴ τὰ εἶδη ταῦτα, ἂν μὴ ἄλλως δόξη τῷ Σφ. Ὑπουρ-
γεῖῳ, ἔδει νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κα-
ρδοπάνων ἢ μουσαμάδων ὑποστρώσεως, πρὸς εὐκολίαν τῶν
πολλὰ πασχόντων γεωργοκτηματιῶν.

Ἐπειδὴ δίκαιον θεωροῦμεν νὰ ἀναβληθῇ πᾶσα ἐπιβολὴ
φόρου ἐπὶ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος εἰσαχθέντων μέχρι λήψεως
γενικοῦ μέτρου.

Ἐπειδὴ πᾶς τοιοῦτος φόρος ἐπιβαρύνει εἰδικῶς καὶ κατα-
θλίβει μόνον τοὺς κτηματίας.

Ἐπειδὴ τὸ Σὺν Ὑπουργεῖον, δὲν θέλει παρίδει ἐν τῷ
προστατευτικῷ Αὐτοῦ πνεύματι τὴν δικαίαν ταύτην αἴτησιν
τῶν κτηματιῶν

Διὰ ταῦτα

Θερμῶς παρακαλοῦμεν Αὐτὸ, ὅπως, λαβὼν ὑπ' ὄψει τὰ
ἀνωτέρω ἀναβλήθη πᾶσαν ἀπάντησιν εἰς τὸν τελώνην Πα-
τρῶν, περὶ κατὰτάξεως τῶν ἤδη εἰσαχθέντων, μέχρις ὅτου
ὑποβληθῇ ὁ περὶ ἀτελείας Νόμος τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος
ἀδιαβρόχων βερενικωμένων πανίων, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης
καταχρήσεως τῶν συμφερόντων τοῦ Δημοσίου ὡς πρὸς τὰ
ἀπλᾶ ἀβερενικωτά πανία.

Γνωστοποιοῦμεν συνάμα εἰς τὸ Σ. Ὑπουργεῖον ὅτι τὰ ἐν
λόγῳ ἐκ Τεργέστης προερχόμενα πανία καλυπτόμενα διὰ
χημικῆς ὕλης, ἀγνώστου εἰς πάντα ἄλλον, εὐκολύνουσι τὴν
ἐξέλεγχιν αὐτῶν. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὡς ἐκ τῆς ὕλης καὶ
τοῦ πάχους τοῦ ὑφάσματος τριπλασιάζεται τὸ βάρος, ἐν
τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ὑπόκεινται εἰς τριπλοῦν τέλος οἱ
προμηθευόμενοι ταῦτα παρὰ τοῦ ἐν Τεργέστη ἐμπόρου κυ-
ρίου Ἀνδρέου Κ. Βασιλακοπούλου, ὅστις εἶνε ὁ ἐφευρέτης
καὶ κατασκευαστὴς αὐτῶν.

Ταῦτα πάντα ἔχουσα ἢ Ὑμετέρα Ἐξουχότης ὑπ' ὄψει δὲν ἀμφισβῆλλοντες ὅτι θέλει λάθει κοινὸν καὶ δίκαιον μέτρον χάριν τῶν κτηματιῶν, οἵτινες δεινοπαθοῦσι πλέον παντός ἄλλου καὶ χρήζουσι προστασίας.

Ἐν Πάτραις, τῇ 18 Ἰουνίου 1885.

Εὐπειθέστατοι

Τὰ μέλη τοῦ ἐν Πάτραις Γεωργικοῦ Συλλόγου

Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ Πρόεδρος, ΓΚΙΚΑΣ, Ι. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ
ΜΗΟΥΚΛΟΥΡΗΣ

Ἐν Πάτραις, 12 Ἰουνίου 1885.

Κύριε Ἀνδρέα Κ. Βασιλακόπουλε

Εἰς Τεργέστην.

Κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας ἐξετάσας τὰ σταφιδοσκεπάσματα τῆς ὑμετέρας κατασκευῆς ἐθεώρησα αὐτὰ κατάλληλα νὰ τὰ συστήσω, ὡς πρόεδρος τοῦ ἐνταῦθα Γεωργικοῦ Συλλόγου, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἐπιτρέψῃ τὴν ἀτέλειαν αὐτῶν ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Γεωργίας καὶ τῶν κτηματιῶν. Ἐλπίζω ὅτι ἡ χρῆσις αὐτῶν θὰ γίνῃ κοινὴ καὶ πολλοὶ θὰ πεισθῶσιν ὅτι μέγα ἔχουσι συμφέρον νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ σταφιδοσκεπάσματα ταῦτα πρὸς σωτηρίαν τοῦ πολυτίμου ἡμῶν σταφιδοκαρκοῦ ἀπὸ τῆς βλάβης τῶν βροχῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποξηράνσεως. Ἐφέτος πολλοὶ κτηματῖαι εἶχον κατασκευάσει καλαμωτὰς (τζιβιέρικας) καὶ διὰ τοῦτο δὲν σας ἐδόθησαν εἰσέτι πολλαὶ παραγγελίαι πλὴν ἡ χρῆσις τῶν καλαμωτῶν εἶνε πολυδάπανος καὶ δυσσεφάρμδστος πρὸ πάντων εἰς τοὺς μικροὺς κτηματῖας. Ἐλπίζω ὅτι ἡ χρῆσις τῶν σταφιδοσκεπασμάτων τῆς κατασκευῆς σας ὀλίγον κατ' ὀλίγον θὰ γενικευθῇ, καὶ ἀφοῦ διὰ τοῦ παραδείγματος πεισθῶσιν οἱ πολλοὶ περὶ τῆς ἀξιολόγου αὐτῶν χρησιμότητος, τῆς μικρᾶς σχετικῶς δαπάνης καὶ τοῦ εὐμεταχειρίστου αὐτῶν. Δίκαιον θεωρῶ ὡς ζητεῖτε, νὰ ἀποδοθῇ εἰς ὑμᾶς τὸ μονοπώλιον, ἀφοῦ κατεβάλλετε κόπους καὶ πολυδάπανους δοκιμασίας διὰ τὴν

ἐφαρμογὴν εἰδικῆς καταλλήλου χημικῆς ὕλης, ἀποδειχθείσης τῆς μᾶλλον ἐπιτηδείας εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἀδιεβρόχων τούτων σταφιδοκαλυμμάτων καὶ εἰς ὑμᾶς ἀνήκει τὸ προνόμιον τῆς ἐφευρέσεως.

Ἴνα δώσω τὸ παράδειγμα σας παραγγέλλω κατὰ τὸ σταλὲν δείγμα 500 τετραγωνικὰ μέτρα, εἰς 10 τεμάχια ἐκ τετραγῶν. μέτρων 50 ἕκαστον, καὶ σας παρακαλῶ νὰ προσέξῃτε ἵνα κατασκευασθῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν τελειότερα, νὰ τὰ ἔχω δὲ ἐνταῦθα πρὸ τῆς 15 τοῦ ἐρχομένου μηνός.

Σας ἀσπάζομαι ὁ φίλος σας

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Πρόεδρος τοῦ Γεωργικοῦ Συλλόγου Πατρῶν.

ΟΔΗΓΙΑΙ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΔΑΣΩΝ

Ὁδηγίαι πρὸς τὰς κατὰ τοὺς Νομοὺς καὶ τὰς Ἐπαρχίας ἐξελεγκτικὰς τῶν ἐπι δασῶν ἐκδοδομένων τίτλων ἐπιτροπὰς (1).

Ἄρθρον 1. Αἱ κατὰ Τοπαρχίας (Βιλαγιέτ) καὶ Νομοὺς (Ἐλβιέ) (2) ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν Νομαρχῶν καὶ ἐπαρχῶν

(1) Ἴδε τὸ μὲν 1^ο. Σελίδα 300 τῆς Τουρκικῆς ἐκδόσεως τῶν ὀθωμανικῶν κωδίκων.

(2) Τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος διαιρεῖται εἰς εἴκοσι καὶ μίαν Τοπαρχίας (Βιλαγιέτ), ὅς τινες κακῶς μεταφράζουσι Νομαρχίας, εἰςὶ δὲ αὐταὶ αἱ ἐξῆς:

Α'. Ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρίκῃ πάντε. 1) Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῶν περὶξ. 2) Ἀδριανουπόλεως (Θράκης). 3) Θεσσαλονίκης (Μακεδονίας). 4) Ἰωαννίνων (Ἠπειροθεσσαλίας). 5) Σκόδρας (Ἀλβανίας).

Β'. Ἐν τῇ Ἀσιατικῇ Τουρίκῃ ἐπτά. 1) Χουδαβενδουγκζάρ (Βιθυνίας). 2) Ἀϊδινίου (Δυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας). 3) Ἰκονίου (Μεσημβρινῆς Μικρᾶς Ἀσίας). 4) Ἀγκύρας (Κεντρικῆς Μικρᾶς Ἀσίας). 5) Κιςταμονῆς (Βορείου Μικρᾶς Ἀσίας). 6) Τραπεζοῦντος (Πόντου) καὶ 7) Ἐρζερούμης (Ἀρμενίας).

καὶ τὴν προεδρείαν τῶν Ἐπιθεωρητῶν τῶν Δασῶν ἐκ τῶν Οἰκονομικῶν Ἐφόρων τῶν βακουφίων (ἐβκὰφ Μοχασεμπεδζή), τῶν ὑπαλλήλων τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Κτηματολογίου (Δεφτέρ Χακαννί-Μειμουροῦ) καὶ ἐξ εἰδημόνων συγκροτούμεναι ἐπιτροπαὶ ζητοῦσι καὶ ἐξελέγχουσι τοὺς ἐπὶ δασῶν τίτλους τηροῦσαι κατὰ τὴν ἐξέλεγχιν τὰς συνωδὰ τοῖς κειμένοις νόμοις διατυπωθείσας διατάξεις τοῦ παρόντος κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 2. Ἐξαιρέσει τῶν ἐπισήμων τίτλων τῶν πρὸ τῆς 11 Σεβὰλ 1286 ἤτοι 1 Ἰανουαρίου 1285 (1 Ἰανουαρίου 1870) τουτέστι πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ περὶ δασῶν Νόμου, ἐπὶ δασῶν μεγαδένδρων (ὄρμάν) ἢ μικροδένδρων (Κουρῆ) ἐκδοθέντων καὶ ἀφορώντων δάση, ὧν ἡ ἔκτασις καὶ τὰ ὄρια συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἐν τοῖς τίτλοις μνημονευόμενα ὄρια καὶ ἔκτασιν, τὰ δάση περὶ ὧν ὑπάρχουσι μὲν τίτλοι, ἀλλ' ἡ ἔκτασις καὶ τὰ ὄρια αὐτῶν εἰσὶ διάφορα τῶν ἐν τοῖς τίτλοις μνημονευομένων, καθ' ὑψηλὴν ἀπόφασιν τίθενται προσωρινῶς ὑπὸ φύλαξιν μέχρι οὗ τὰ ὄρια αὐτῶν ἐξελεγχθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐπιθεωρητῶν τῶν δασῶν καὶ καθορισθῶσι.

Ἐπὶ δασῶν νέοι τίτλοι δὲν θέλουσιν ἐκδοθῆ. Τὰ δὲ δάση τὰ κείμενα ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν σημειομένων ἐν τοῖς ἀρχαίοθεν ἐπ' ὀνόματι λειβαδίου χειμερινοῦ (Κησλάκ) ἢ θερι-

Γ'. Ἐν Συρίᾳ, Μεσοποταμίᾳ καὶ Ἀραβίᾳ ἔξ. 1) Χαλεπίου (Ἀντιοχείας). 2) Συρίας (Δαμασκοῦ). 3) Δικρδεκίρης (Μεσοποταμίας). 4) Βαγδάτης (Βαβυλωνίας). 5) Χιδζάξ (Βορείου Ἀραβίας) καὶ 6) Γεμένης (Νοτίου Ἀραβίας).

Δ'. Ἐν ταῖς Νήσοις τοῦ Ἀρχιπελάγους δύο. 1) Δαρδανελίων (τῶν Νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους). 2) Τῆς Κρήτης.

Ε'. Ἐν τῇ Ἀφρικανικῇ Τουρίᾳ μία. 1) Τῆς Τριπόλεως τῆς Βαρβαρίας.

Ἐκάστης δὲ τούτων προίσταται εἰς Τοπάρχης (Βλ. τῆς), ἐκάστη Τοπάρχια ὑποδιαιρεῖται εἰς Νομοὺς (Ἐλδιέ ἢ Λιθᾶ) ὧν προίσταται εἰς Νομάρχης (Μουτεσαρῖφ), ἕκαστος δὲ Νομὸς εἰς Ἐπαρχίας (Καζᾶ), ὧν προίσταται εἰς Ἐπαρχος (Καϊμακάμης) καὶ ἐκάστη Ἐπαρχία εἰς δήμους (Ναχιέ), ὧν προίσταται εἰς ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου διοριζόμενος Δήμαρχος (Μουδρ).

νοῦ (Γιαϊλάκ) λειμῶνος (Γσαίρ) καὶ ἀγροῦ θεωρηθήσονται οὐχὶ ὡς τοιαῦτα, ἀλλ' ὡς ἀγροί. Μετὰ προηγουμένην δὲ ἐξακρίβωσιν καὶ ἐκτίμησιν τοῦ ποσοῦ τῶν γεννημάτων, ἅτινα ἠδύναντο νὰ παραχθῶσιν (ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν δασῶν τούτων κατεχομένης ἐκτάσεως) καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ παραχθομένου εἰσοδήματος ἀναλογούσης τῷ δημοσίῳ δεκάτης ὀρισθήσεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ἐτήσιον κατὰ στρέμμα δασικὸν τέλος, ἀνθ' οὗ ἐκδοθήσεται ἐπ' ὀνόματι τῶν ἰδιοκτητῶν νέος τίτλος. Μέχρις οὗ δὲ αἱ ἐπιτόπιοι ἀρχαὶ ὑποβάλλωσι τὰς περὶ τῶν δασῶν τούτων ἐκθέσεις καὶ ἰρισθῆ τὸ προμνησθὲν ἐτήσιον δασικὸν τέλος οὐδενί, οὐδὲ ταῖς ἰδιοκτηταῖς αὐτοῖς τῶν θερινῶν καὶ χειμερινῶν δασικῶν (Γιαϊλάκ καὶ Κησλάκ) καὶ τῶν λειμῶνων, ἐπιτρέπεται νὰ ἐκρίζωσι καὶ καταστρέφωσι τὰ δένδρα τῶν δασῶν τούτων, ἅτινα τεθήσονται ὑπὸ τὴν φύλαξιν καὶ διαχείρισιν τοῦ Δημοσίου συνωδὰ τῷ περὶ δασῶν νόμῳ.

Ἄρθρον 3. Ἡ ἐπιτροπὴ, πρὶν ἢ ἐπικυρώσῃ τοὺς ὡς ἄνω εἴρηται, μετὰ τὴν 11 Σεβὰλ 1286 (1 Ἰανουαρίου 1285—1870) ἐπὶ δασῶν μεγαδένδρων ἢ μικροδένδρων (Ὄρμάν καὶ Κουρῆ) ἐκδοθέντας τίτλους, ὧν τὰ ὄρια καὶ ἡ ἔκτασις ἠθελον ἀποδειχθῆ σύμφωνα πρὸς τὰ ὄρια καὶ τὴν ἔκτασιν τὴν ἐν τοῖς τίτλοις σημειομένην, ἐξετάζει λεπτομερῶς τὰ ὄρια καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν δασῶν τούτων, τὰς χρονολογίας τῶν τίτλων, τὰ ὀνόματα τῶν ἐν αὐτοῖς σημειομένων ἰδιοκτητῶν, τὸ ὄνομα τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ ἐκδόντος τοὺς τίτλους καὶ τὸν λόγον τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, τουτέστιν ἂν οἱ τίτλοι οὗτοι ἐξεδόθησαν πρωτότυποι (Μουδζέδεδεν) ἢ συνεπείᾳ κληρονομικῆς μεταβιβάσεως (Ἰντικάλεν) ἢ πρὸς ἀναγένεωσιν προὑπαρχόντων παλαιῶν τίτλων (τεπτίλεν) καὶ συντάσσει βιβλίον λεπτομερές, ὅπερ ὑποβάλλει τῇ ἐπὶ τῶν δασῶν γενικῇ διευθύνσει.

Ἄρθρον 4. Ἐπειδὴ ὑψηλὰ διατάγματα (Ἐβαμῖρ Ἀλιεῖ) χοδζέτια (δικαστικαὶ ἀποφάσεις) καὶ ἱεροδικαστικαὶ ἀποφάσεις (ἰλαμάτι-Σερι) ἐκδοθεῖσαι πρὸς λύσιν διενέξεων,

ώσαύτως δὲ καὶ τίτλοι ἐκδοθέντες ὑπὸ μὴ γνωστῶν Σπα-
χίδων (1) Μουλτεζίμιδων (2) καὶ Μουτσελιμιδων (3) οὐδε-
μίαν ἔχουσι νόμιμον ἰσχύον ἐπισήμων τίτλων ἰδιοκτησίας
προκειμένου περὶ κυριότητος (4) δασῶν, ἢ ἐπιτροπὴ ὀφείλει
νὰ ἀπορίπτῃ ὀριστικῶς πάσας τὰς ἐπὶ τοιούτων τίτλων
στηριζομένας ἀξιώσεις.

Ἄρθρον 5. Κατὰ τὸ ἄρθρον 21 τοῦ περὶ δασῶν Νόμου
Μπαλταλικία εἰσὶ τὰ μεγάδενδρα (ὄρμάν) ἢ μικρόδενδρα
(Κουρῆ) δάση τὰ ἀνάκαθεν εἰς χωρίον ἢ κώμην τινὰ ἀφε-
θέντα, καὶ πρὸς χρῆσιν αὐτῶν ὀρισθέντα. Ἐπομένως ἢ ἔκτα-
σις τούτων ἀνάγκη νὰ ἦνε τοσαύτη ὥστε νὰ ἐξαρκῆ τοῖς
κατοικοῖς τῶν χωρίων ἢ κωμοπόλεων, ὅπως προμηθεύωνται
ἐξ αὐτῶν τὴν ξυλείαν τὴν ἀναγκαιοῦσαν πρὸς τὰς οἰκοδο-
μὰς, τὰ γεωργικὰ σκεύη καὶ τὰ λοιπὰ χρειώδη ἔργαλεῖα.
Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι χωρίου τινὸς ἢ κωμοπόλεως ἔχον-
τες πρὸς ἀλλήλους διενέξεις περὶ ὀρίων κατέφυγον εἰς τὰ

(1) Οἱ Σπαχίδες ἦσαν τιμηριοῦχοι ἀνεγνωρισμένοι διὰ Βερχίου καὶ
ὀποχρεοῦμενοι ὅπως ἐν πολέμῳ προσφέρουσιν ὀρισμένον ἀριθμὸν ἰππέων,
ἀνθ' οὗ παρεχωρεῖτο αὐτοῖς ἢ κατοχὴ καὶ νομὴ ἑνὸς ἢ πλειοτέρων χω-
ρίων, ἢ καὶ ὀλοκληρίου Δήμου καὶ Ἐπαρχίας, ἐξασκουντες ἅπαντα τὰ
κυριαρχικὰ δικαιώματα ἐν οἷς καὶ τὸ τῆς ἐκδόσεως τίτλων (ταπίων).
Τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν σπαρχίδων τούτων τῶν Σπαχίδων ἐκρετεῖτο ση-
μαίωσις ὑπὸ τοῦ δημοσίου, ὅπως διευκολύνηται ἢ ἐξέλεγεῖς τῆς γνη-
σιότητος τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδομένων τίτλων.

(2) Μουλτεζίμιδες ἐκκλούντο οἱ ἐνοικιαστικὸι δημοσίων προσόδων, εἰς
ἀρχαιοτέρην δ' ἐποχὴν τὰ ὑπὸ τούτων ἐκδιδόμενα πιστοποιητικὰ ἰδιο-
κτησίας ἐθεωροῦντο ἀξιόπιστα, διότι ὑπετίθετο ὅτι ὁ ἐνοικιαστής τῶν
δημοσίων προσόδων ἐνδιεφερόμενος εἰς τὴν αὔξησιν τῶν κερδῶν του
ποτὲ δὲν θὰ ἀνεγνώριζε κυριότητα ἰδιωτῶν ἐπὶ δημοσίων κτημάτων διὰ
καὶ τὰ πιστοποιητικὰ αὐτῶν ἐπέτχον τὸν τρόπον τίτλου.

(3) Μουτσελιμικι ἐκκλούντο εἰς προγεναστέραν ἐποχὴν οἱ διοικητι-
κοὶ ὑπάλληλοι καὶ ἰδίως οἱ ἑπαρχοὶ οἱ ἀντιστοιχοῦντες πρὸς τοὺς ση-
μερινοὺς Καὶμκακμας, οἵτινες πρὸ τοῦ περὶ ταπίων νόμου ἐξέδιδον καὶ
αὐτοὶ τίτλους καὶ πιστοποιητικὰ ἰδιοκτησίας.

(4) Τὸ Τουρκικὸν κείμενον λέγει κατοχῆς (Τεσσαροῦφ), διότι ἡ ψιλὴ
κυριότης ἀνήκει τῷ κυρίῳ πάσης τῆς χώρας τουτέστι τῷ Σουλτάνῳ.

δικαστήρια καὶ ἐψωδιάσθησαν διὰ χυτζετίων (ἀποφάσεων
πολιτικῶν δικαστηρίων) καὶ ἱεροδικαστικῶν ἀποφάσεων (ἰλα-
μάτι-Μερίφ) ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὀποίων ἐξεδόθησαν ὑψηλὰ
δικτάγματα, ἐν οἷς ἀναφέρονται τὰ ὄρια τῆς περιφερείας
τοῦ χωρίου ἢ τῆς κώμης, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἐξέτειναν τὸ
ὄνομα τοῦ Μπαλταλικίου καὶ ἐπὶ δασῶν κοινῆς χρήσεως (1)
ἐχόντων μέγεθος καὶ ἔκτασιν πολλῶ μείζονα τῆς διὰ τὰς
ἀνάγκας τῶν εἰρημένων κατοίκων ἀναγκαιοῦσης, αἱ τοιαῦ-
ται ἀξιώσεις δέον νὰ θεωρῶνται ἀπαράδεκτοι καὶ νὰ ἀπορί-
πτονται. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ ἄρθρα 11 καὶ 23 (2) τοῦ περὶ
δασῶν Νόμου ἐπὶ τῇ βάσει ταῦτη ἐνομοθετήθησαν, διὰ
ταῦτα τῶν δασῶν καὶ Μπαλταλικίων τούτων τὸ πλεόν τῆς
ἐκτάσεως τῆς διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων ἐξαρκούσης,
τὸ δι' ἐπισήμων τίτλων εἰς οὐδενὸς τὴν κατοχὴν διατελοῦν,
ἐπειδὴ κατὰ Νόμον εἶνε δάσος κοινῆς χρήσεως (ὄρος θεμι-
τῶν) καταληφθήσεται ὑπὸ τοῦ Δημοσίου.

Ἄρθρον 6. Διὰ πάσαν δυσχερῆ περίπτωσιν μὴ προβλε-
πομένην ὑπὸ τοῦ παρόντος κανονισμοῦ, ἢ Ἐπιτροπὴ ἀναφέ-
ρει πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν δασῶν Γενικὴν Διεύθυνσιν.

Τῆ 13 Μουχαρέμ 1293.

καὶ 7 Φεβρουαρίου 1291. (7 Φεβρουαρίου 1876).

Διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς μεταφράσεως καὶ ἀντιγραφῆς.

Ὁ Ἐπιθεωρητὴς τῶν Δασῶν

Ν ΧΑΛΩΡΟΣ

(1) Τὸ Τουρκικὸν κείμενον ἀποκαλεῖ αὐτὰ ὄρη θεμιτὰ (Δζεμπάλι
Μπουμπαχᾶ) τουτέστι παντὶ προσιτὰ καὶ οὐχὶ πρὸς ἀποκλειστικὴν χρῆ-
σιν ἑνὸς ἀτόμου ἢ χωρίου ἢ μιᾶς κώμης προωρισμένα.

(2) Τὸ ἄρθρον 11 ἐπιτρέπει τὴν ὕλοτομίαν δένδρων ἐκ τῶν δημοσίων
δασῶν ἐπὶ πληρωμῇ δικαιώματος, τὸ δὲ 23 ἀπαγορεύει τὴν μεταδίδο-
σιν τῶν Μπαλταλικίων εἰς τὴν κυριότητα ἀτόμων εἴτε ὡς γαιῶν, εἴτε
ὡς δένδρων, τουτέστιν ἀπαγορεύει τὴν ἀπαιλοτριώσιν καὶ τοῦ ἐδάφους
καὶ τῶν δένδρων τοῦ δάσους, καὶ τοῦτο ὅπως μὴ ἡ κοινότης διὰ πλεο-
νεξίαν καὶ ἀπερισκαψίαν στερηθῇ τῆς ἀναγκαιοῦσης αὐτῇ ξυλείας.

Τὸ δὲ 11 ἄρθρον ὡς καὶ τὸ 5 τοῦ αὐτοῦ Νόμου τὸνναντίον πρέ-
χουσι τοῖς κατοικοῖς τὴν εὐκολίαν νὰ ἐμπορεύωνται ὕλοτομοῦντες ξυ-
λείαν ἐκ τῶν δημοσίων δασῶν ἐπὶ ὀρισμένῳ δικαιώματι.

ΙΧΘΥΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΙΑ

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ ἡ λέξις ἰχθυοτροφεῖον ἔχει γενικὴν καὶ ἀόριστον σημασίαν, διότι διὰ ταύτης κατονομάζονται τὰ παρὰ ταῖς ἀκταῖς τῆς ἐπικρατείας ὑπάρχοντα Βιβάρια (Vivarium) ἐν οἷς τελεῖται ἀλιεῖα μόνον ἰχθύων καθ' ὠρισμένας ἐποχὰς καὶ δι' ἰδιαιτέρων τινῶν μεθόδων· ἀλλ' ὅπου οὐδεμία λαμβάνεται πρόνοια μῆτε πρὸς προφύλαξιν τῶν ἰχθύων ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, μῆτε προσπάθειά τις καταβάλλεται ὅπως ἀφθονώτερον ἐπιτευχθῇ ὁ πολλαπλασιασμός, μῆτε τροφή παρέχεται αὐτοῖς.

Ἐν τῇ δυτικῇ ὅμως Εὐρώπῃ, ὡς γνωστὸν, γίνεται διακρίσις μεταξὺ τῆς τεχνητῆς ἰχθυοτροφίας, ἣν δυνάμεθα ἴσως ν' ἀποκαλέσωμεν ἑλληνιστὶ ἰχθυοκομίαν, καὶ τῆς κοινῆς ἰχθυοτροφίας. Καὶ ἰχθυοκομία μὲν ἐκεῖ καλεῖται ἡ τέχνη ἐκείνη, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει τὰ ἴα τῶν ἰχθύων, ἀφοῦ τὰ γονιμοποιήσῃ τεχνητῶς, ἂν φύσει δὲν ἦνε γονιμοποιημένα προσπάθῃ νὰ ἐπιτύχῃ ἐξ αὐτῶν καὶ διαθρέψῃ ἰχθῦς μέχρις οὗ φθάσωσιν εἰς ἀκμὴν καὶ δύνανται νὰ πωληθῶσι. Τῆς ἰχθυοκομίας μέχρι τοῦδε ἐγένετο χρῆσις ἐπὶ τῶν ἰχθύων τῶν γλυκέων ὑδάτων.

Οὕτω παρ' ἡμῖν δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι οὐδὲν ἰχθυοκομικὸν ἴδρυμα ὑφίσταται, ἀλλ' ἀπλῶς τόποι πρόσφοροι ἕνεκα τῶν ἀβαθῶν ὑδάτων ἢ δι' ἄλλους τινὰς λόγους εἰς ἰχθυοτροφίαν εἰδῶν τινῶν ἰχθύων. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ἰχθυοτροφίᾳ, ἐν ἣ σημασίᾳ περιωρίσαμεν τὴν λέξιν, ἐν Εὐρώπῃ διακρίνουσι

1) Τὴν ἀγρίαν ἰχθυοτροφίαν, ὅταν αὕτη ἀπλῶς σκοπῇ τὴν ἀλιεῖαν τῶν ἐν κεκλεισμένῳ ἢ εὐκόλως κλεισμένῳ χώρῳ εἰσερχομένων ἰχθύων πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς.

2) Τὴν φυσικὴν ἰχθυοτροφίαν, ὅταν οἱ ἰχθῦες τηρούμενοι κεκλεισμένοι ἀναζητῶσι τροφήν πρὸς παραγωγήν καὶ

ἀνάπτυξιν τῆς ὁποίας μεγάλως φροντίζουσι οἱ ἰχθυοτρόφοι· καὶ 3) τὴν οἰκιακὴν ἰχθυοτροφίαν, ὅταν οἱ ἰχθῦες ἀλιευόμενοι μικροὶ διατρέφονται καὶ παχύνονται ἐν κεκλεισμένῳ χώρῳ διὰ τροφῆς παρεχομένης αὐτοῖς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπὶ τῶν θαλασσιῶν ἰχθύων μόνον οἱ διάφοροι τρόποι τῆς ἰχθυοτροφίας ἐπιτυγχάνουσιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ ἰχθυοκομία, διότι τὰ ἴα τῶν θαλασσιῶν ἰχθύων ὅπως ἀναπτυχθῶσιν ἀπαιτοῦσιν ὄρους ὅλως ἰδίους· ἡ ἐκκόλαψις αὐτῶν δυσκολώτατα ἐπιτυγχάνεται, τὰ δὲ ἰχθυῖδια καίτοι μικρότατα τὸ ἀνάστημα ἀρέσκονται εἰς μεγίστας ὕδατος ποσότητας καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀνατροφή αὐτῶν καθίσταται δυσχερεστάτη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ

ὕψιστης.

Π Ε Ρ Ι

ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΑΝ

ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΟΙΙΑΝ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΕΓΕΙΝ ΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΜΠΕΛΟΥ ΒΙΟΥΝΤΑ ΖΩΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΔΟΚΤΟΡΟΣ

ΒΛΑΝΚΕΝΧΟΡΝ

Οἱ ἐπισκεπτόμενοι συχνὰ τοὺς ἀμπελῶνας καὶ μετὰ προσοχῆς ἐπιθεωροῦντες αὐτοὺς παρατηροῦσι πολλάκις μέγιστον ἀριθμὸν ζωαρίων, ἅτινα ζῶσιν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ, τῶν κλάδων ἢ τῶν φύλλων τῶν κλημάτων.

Αἱ γνώσεις μας ἐν τούτοις ἐπὶ τῶν ζῴων τούτων δὲν εἶνε εἰσέτι ἐπαρκεῖς, καθόσον ἐκ τῶν ἑκατοστῶν αὐτῶν ὁ κοινὸς λαὸς μόλις γνωρίζει ὀλίγας τινὰς αὐτῶν μορφὰς ἐξ ὀνόματος, ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃτε τινα ἂν τὸ εἶδος τοῦτο ἢ ἐκεῖνο εἶνε ὠφέλιμον ἢ ἐπιβλαβὲς δὲν ἔσθ' ἂν δύνηθ' νὰ ἀπο-

κριθῆ ὑμῖν ἐπαρκῶς. Ἐνεκα τούτου δὲν εἶνε ὄλως ἀδίκος ἡ μομφή, καθ' ἣν ἡμεῖς οἱ ἀμπελοκτῆμονες εἰς τὰς ἐργασίας μας βαίνομεν λίαν ἐπιπολαιῶς.

Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ τούτου ἐφαρμόζω ἀπὸ τοῦ 1884 τὴν ἐξῆς μέθοδον πρὸς γνῶσιν τῶν ἐπὶ τῆς ἀμπέλου βιούντων ζωαρίων. Εἰς ἕκαστον τῶν ἐργατῶν ἢ ἐργατριῶν μου δίδω κιβώτιον ἐκ λευκοσιδήρου, κλειόμενον καλῶς καὶ εὐχερῶς ἀνοιγόμενον, ὅμοιον πρὸς γραμματοκιβώτιον, καὶ παραγγέλλω εἰς αὐτοὺς νὰ ρίπτωσιν ἐντὸς αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐργασίας των ὅλα τὰ ἐπὶ τῶν ἀμπέλων εὐρισκόμενα ζωάρια (κάμπας, κανθάρους, μυίας, ψυχὰς, κοχλίας κτλ.) πρὸς δὲ τούτοις καὶ φύλλα ἔχοντα ὄψιν ἀσθενικὴν (ἦτοι κηλίδας λευκὰς, μελανὰς, ὀρφνὰς, εἴτε φαγωμένα κατὰ τὰς πλευρὰς ἢ περιεστραμμένα, τὰ καλούμενα σιγάρα) ἢ ρίζας μὲ λευκὰς κηλίδας ἢ σεσηπυίας ἢ φερούσας ἐπάρματα μικρὰ ἢ κίτρινα στίγματα. Μετὰ τὸ πέρας δὲ τῆς ἐργασίας αὐτῶν παραγγέλλω νὰ φέρωσι τὰ κιβώτια ταῦτα εἰς τοὺς ὑπαλλήλους μου ἐν Blankenhorusberg ἢ ἐν Müllheim.

Οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι κατόπιν διαλέγουσιν ἀπὸ τῶν κιβωτίων τὰ διάφορα ἀντικείμενα καὶ ρίπτουσιν αὐτὰ εἰς διάφορα φιαλίδια πλήρη ἀντισηπτικῆς τινος διαλύσεως, κατατάσσουσιν αὐτὰ καὶ ἐγγράφουσιν ἐν ἡμερολογίῳ ἰδιαιτέρῳ. Ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν (κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνὸς) ἀποστέλλεται ἕκθεσις εἰς τὸ οἰνολογικὸν ἐν Καρlsruήν ἰνστιτουτόν, τὸ ὁποῖον ἔνεκα τῶν μεγάλων αὐτοῦ συλλογῶν ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου καὶ τῆς βιβλιοθήκης, ἥτις περιέχει ὅλα τὰ σπουδαῖα ἔργα ἐπὶ τῶν νοσημάτων τῆς ἀμπέλου, δύναται νὰ δώσῃ πληροφορίας περὶ ἐκάστης τῶν νόσων.

Ἐὰν διὰ τοῦ τρόπου τούτου κατορθωθῆ ν' ἀνακαλυφθῆ ἡ φυλλοξήρα ἢ ἄλλαι ἐπιβλαβεῖς νόσοι, προσερχόμεναι ἐκ τῆς κάμπης τῆς πυραλίδος ἢ τοῦ μύκητος περονοσπόρου ἢ τῶν κανθάρων ὀτυορυγχῶν ἢ λεθρῶν οἵτινες ἔβλαψαν ἑκατομμύρια ὅλα ἀμπέλων, δυνάμεθα νὰ προφυλαχθῶμεν ἐξ ἀρχῆς ἐξ ἀνυπολογίστων ζημιῶν.

Ἄλλὰ πλὴν τούτου διὰ τῆς συλλογῆς ταύτης τῶν ἐντόμων κατορθοῦται καὶ ἕτερόν τι. Ζῆναι τινος ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς ἀμπέλου βιούντων, ἐνῶ εἶνε χρήσιμα διότι τρέφονται ἀπὸ ἄλλων ζωαρίων ἐπ' αὐτῆς ὑπαρχόντων, ἐξ ἀγνοίας θανατοῦνται ὑπὸ τῶν ἀμπελοφυτῶν. Ἀνάγκη νὰ γνωσθῶσι τάχιστα τὰ ζωάρια ταῦτα, ὅπως διασπείρωμεν ἀπανταχοῦ εἰκόνας αὐτῶν εἰς ὅλους τοὺς ἀμπελοφυτοὺς, ὡς πράττουσιν ἤδη πρὸ τινων δεκαετηρίδων οἱ Ἄμερικανοὶ καὶ οἱ Γάλλοι· οἵτινες ὄντως ὑπερέχουσιν ἡμῶν εἰς τὴν ἀμπελοφυτικὴν καὶ οἰνοποιικὴν.

Ἐν Blankenhorusberg τῆ 30 Μαΐου 1885.

Π Ε Ρ Ι
ΤΗΣ ΕΥΔΟΚΙΜΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΜΗ
ΤΟΥ ΕΞ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 1885
ΚΟΜΙΣΘΕΝΤΟΣ
ΒΟΜΒΥΚΟΣΠΟΡΟΥ (ΚΟΥΚΟΥΛΟΣΠΟΡΟΥ)

Ἐπαρχ. Θηβῶν. Δὲν κῦδοκίμησε, μὴ ἐχόντων τῶν κατόικων τάσιν εἰς τὴν σηροτροφίαν.

(1) Riley. Περὶ τῶν ἐπιβλαβῶν τῆς ἀμπέλου ἐντόμων καὶ τῶν φυσικῶν ἐχθρῶν τῆς φυλλοξήρας. Ἀϊδελοβέργη C. Winter. 1878. Τὸ φυλλάδιον τοῦτο περιέχει πέντε σελίδας περὶ τῶν ζωαρίων τούτων καὶ ἓνα πίννακ ἐν ᾧ ἀπεικονίζονται 8 τούτων.

(2) Audouin, Histoire des insectes nuisibles à la vigne et particulièrement de la pyrale. Paris. 1842. Τὸ βιβλίον τοῦτο περιγράφει 25 διάφορα ζῶα (μυίας, ἰχνεύμονας, κανθάρους, κοχλίας κτλ.) ἐχθρικὰ τῆς πυραλίδος, ἔχει καίμενον 25 σελίδων καὶ ἀπεικονίζει τὰ ζωάρια εἰς 5 λαμπροὺς πίννακας. Ἐν γένει δὲ τὸ ἔργον τοῦ Audouin εἶνε τὸ σπουδαιότερον ἐξ ὅσων ἐδημοσιεύθησαν ποτὲ περὶ τῶν ἐπὶ τῆς ἀμπέλου βιούντων ζῶων.

Ἐπαρχ. Λεβαθείας.	Δὲν ἐστάλη εἰς αὐτὴν βομβυκόσπορος.
» Μεγαρίδος.	» » » » »
» Χαλκίδος.	Ἐστάλη, ἀλλὰ δὲν διενεμήθη εἰς τοὺς Δημάρχους παρὰ τοῦ Νομάρχου.
» Καρυστίας.	Ἡύδοκίμησεν ἐν τῷ Δήμῳ Κυμαίων.
» Ξηροχωρίου.	Ἡύδοκίμησεν, ἀλλ' εἰς ποῖον μέρος δὲν ἀναφέρει.
» Σκοπέλου.	Μετρίως ἠύδοκίμησεν ἐν τῷ Δήμῳ Σκιάθου, εἰς δὲ τοὺς ἄλλους Δή- μους δὲν ἀπεστάλη, ἀλλ' ὁ ὑπάρχων ἐγχώριος βάλει πρὸς καταστροφὴν κατ' ἔτος.
» Δωρίδος.	Δὲν ἐγένετο χρῆσις αὐτοῦ, διότι δὲν διενεμήθη πρὸς τοὺς Δημάρχους.
» Λοκρίδος.	Ἐπέτυχε μὲν ἐν μέρει, ἀλλ' οὐχὶ εὐ- δοκίμως.
» Παργασίδος.	Ἡύδοκίμησεν.
» Μεσολογγίου.	»
» Βορτσίσης.	Οὔτε ἀπεστάλη τοιοῦτος οὐδὲ γίνε- ται σκωληλιοτροφία ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ.
» Εὐρυταρίας.	Δὲν ἀπεστάλη ἢ δὲν ἐγένετο χρῆσις τοῦ ἀποσταλέντος.
» Ναυπακτίας.	Δὲν διενεμήθη πρὸς τοὺς Δημάρχους.
» Πατρῶν.	Οὔτε ἀπεστάλη, οὐδὲ εἶνε ἀνεπτυγ- μένη ἢ σηροτροφία, ὡς ἀσχολουμέ- νων ἀποκλειστικῶς πάντων πρὸς καλλιέργειαν τῆς σταφιδαμπέλου.
» Αἰγιαλείας.	Δὲν ἀπεστάλη.
» Ἡλείας.	» »
» Καλαβρυτιῶν.	Δὲν ἀπεστάλη καὶ ἡ σηροτροφία πρὸ πολλοῦ κατέπαυσεν.
» Ἀρκαδίας.	Ἡύδοκίμησε καὶ ἰδίως ἐν τῷ Δήμῳ Τριπόλεως.

Ἐπαρχ. Κυρουργίας.	Ἡύδοκίμησεν (εἰς ἓν μόνον ἄτομον) ἐν τῷ Δήμῳ Λιμναίων, καὶ εἰς τὸν Δῆμον Θυρέας, δὲν ἠύδοκίμησε δὲ ἐν τῷ Δήμῳ Γλυπίας.
» Μεγαλοπόλεως.	Δὲν ἠύδοκίμησεν ἢ μᾶλλον δὲν ἐγένε- το χρῆσις.
» Λακεδαιμόνος.	Ἡύδοκίμησε καλῶς ἐν ταῖς Δήμοις Σπαρτιατῶν καὶ Φάριδος.
» Γυθείου.	Δὲν ἀπεστάλη.
» Ἐπίδ. Αἰμηρᾶς.	Δὲν ἠύδοκίμησεν.
» Οἰτύλου.	Δὲν ἀπεστάλη.
» Καλαμῶν.	Κατὰ πληροφίας τοῦ Νομάρχου τὴν ἐντελῆ ἀποτυχίαν εἰς τινὰς Δήμους ἐπῆνεγκον α') τὸ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν τῆς ἀτμοσφαίρας κατὰ τὴν ἐκκό- λαψιν β') ἢ ἔλλειψις καταλλήλου περιποιήσεως τῶν σκωλήκων, καὶ γ') ἢ ποιότητος τῶν μωροφύλλων ὑποκειμένων εἰς πάθησιν ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς ὑγρασίας. Κατὰ δὲ πληροφίας τῆς ὑπηρεσίας, ἐν τῷ δήμῳ Καλαμῶν δὲν ἠύδοκί- μησεν ἕνεκεν ὑγρασίας κατὰ τὰς πρώτας τῶν σκωλήκων ἡλικίας· ἐν τῷ Δήμῳ Θυρίας ἀπέτυχεν ἀπολύτως καθὼς καὶ ἐν τῷ Δήμῳ Ἄριος, μετρίως δ' ἐπέτυχεν ἐν τῷ Δήμῳ Ἀλαγωνίας, ἐπέτυχεν δὲ ἐν- τελῶς ἐν τῷ Δήμῳ Ἀμφείας.
» Πυλίας.	Δὲν ἀπεστάλη.
» Ὀλυμπίας.	» »
» Ναυπλίας.	» » οὐδὲ γίνεται σηροτροφία.
» Ἄργους.	» »
» Κορινθίας.	» »

Ἐπαρχ. Κυθήρων.	Δὲν ἀπεστάλη.
» Ἰδρίας καὶ Τροιζηνίας.	» »
» Ἰδρύου.	Δὲν ἠὺδοκίμησε παντελῶς.
» Θήρας.	» »
» Μήλου.	» »
» Νάξου.	Εἰς τινὰς Δῆμους ἠὺδοκίμησε μετρίως.
» Τήνου.	Δὲν ἠὺδοκίμησεν οὐχὶ ὅμως ἔνεκεν τῆς κακῆς τοῦ ποιότητος, ἀλλ' ἐκ τῆς μὴ καλῆς τοποθετήσεως, ἤνοιξε ταχέως καὶ αἱ μωρέαι δὲν εἶχον ἀνοίξει ὅπως τραφῇ.
» Κερκύρας.	Εἰς δύο μὲν ἄτομα ἐπέτυχεν, εἰς ἓν δὲ ἀπέτυχεν.
» Λευκάδος.	Δὲν ἀπεστάλη.
» Κεφαλληνίας.	» » οὐδ' ἀνατρέφεται.
» Ἰθάκης.	» »
» Ζακύνθου.	Δὲν ἀνατρέφεται οὐδὲν ὅλως.
» Ἄρτης.	Δὲν ἀπεστάλη.
» Τσουμέρκων.	Δὲν ἀνατρέφεται.
» Λαρίσης.	Δὲν ἀνατρέφεται καὶ διὰ τοῦτο δὲν διενεμήθη.
» Τροφάδων.	ἠὺδοκίμησε κατὰ τὸ πλεῖστον.
» Ἀργολίδος.	Εἰς τοὺς Δῆμους Ἐύρυμενῶν καὶ Κασθαναίας ἐπέτυχε κατὰ μέσον ὄρον.
» Δομοκοῦ καὶ Φαρσάλων.	ἠὺδοκίμησεν εἰς τρία ἄτομα ἐν τῷ Δήμῳ Θουμακῶν.
» Ἀλυσοῦ.	ἠὺδοκίμησε θαυμασίως ἐν τῷ Δήμῳ Πλατάνου μόνον.
» Βόλου.	ἠὺδοκίμησε κατὰ τὸ πλεῖστον.
» Καλαμπάκας.	Δὲν ἐστάλη.
» Τρικκαίων.	Ἐπέτυχε μόνον εἰς τοὺς Δῆμους Πιπλίων καὶ Τρικκαίων, εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς κατεστράφη ἔνεκεν τῆς κακῆς ἀτμοσφαιρας.

ΠΕΡΙ ΧΗΜΙΚΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

(ΚΑΡΙΝ ΤΩΝ ΒΟΛΛΩΝ)

ὁ π ὁ

ἈΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΥ

B'.

Ἀνάγκη στεγανῶν βόθρων.

Προτιθέμενοι νὰ γράψωμὲν τινὰ περὶ παρασκευῆς καὶ χρήσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων περ' ἡμῶν, εἶχομεν ὑποδείξει ἐν προηγουμένῳ ἄρθρῳ τὰ ἀποχωρήματα τοῦ ἀνθρώπου ὡς τὸ φυσικώτερον καὶ καταλληλότερον ὑλικὸν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἠλέγξαμεν δὲ τὴν ἀπερισκαψίαν τοῦ ἀνθρώπου οὐ μόνον περὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν πρὸς γεωργικοὺς σκοποὺς μὴ προνοοῦντος, ἀλλ' ἐξ ἐπιτηδῆς εἰς ἑαυτὸν τὸν ἄλεθρον παρασκευάζοντος διὰ τῆς ἡκιστα καταλληλοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ παρόντος αἰῶνος ἀπανταχοῦ καταδικασθείσης ἀποτάμιευσῆς ἐντὸς τῶν οἰκημάτων τῶν πόλεων.

Ἐὰν μὴ τὸ ὀρθῶς ἐννοούμενον ὑλικὸν συμφέρον καὶ ἡ φροντίς, ὅπως τῇ χρήσει ἐπιστημονικῶν ἐφευρέσεων αὐξήσωμεν τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀγρῶν ἡμῶν, κινήσῃ τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἐπιστήσῃ ἐπὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀντικειμένου τὴν προσοχὴν καὶ τῶν μὴ γεωργῶν, ἐσκέφθημεν ὅτι ὁ φόβος τοῦ κινδύνου ἐν διατρέχουσιν οἱ ἄστοι καὶ ὅστις εἶναι βέβαιος καὶ ἐπικείμενος, ἅμα ὡς, ὃ μὴ γένοιτο, ἢ πρώτη ἐνσκήψῃ ἐπιδημία, ὅτι ὁ φόβος τῆς κινδυνευούσης ἰδίας ἡμῶν σωτηρίας, θὰ ἐπιτελέσῃ τὸ θαῦμα νὰ φέρῃ εἰς συναίσθησιν τοὺς τὴν παλαιὰν καὶ τετριμμένην ὁδὸν πορευομένους. Δὲν εἶναι δὲ καὶ δύσκολον νὰ ἐμπνεύσῃ τις τὸν φόβον εἰς τοὺς τοσοῦτον τὴν ἰδίαν ἐπιδερμίδα φιλοῦντας Ἀθηναίους. Ἀρκεῖ νὰ ὑπενθυμίσῃ τις εἰς αὐτοὺς τὴν θραύ-

σιν, ἣν ἐποιήσατο ἐν ἔτει 1854 ἡ ἐπιδημία τῆς χολέρας, τὸν πανικὸν, τοὺς ὀλοφυρμούς καὶ τὰ δάκρυα, ἅτινα προὐκάλεσεν ἡ ἐν προσφάτῳ ἀναμνήσει διατελοῦσα ἐπιδημία τοῦ κοιλιακοῦ τύφου τοῦ ἔτους 1881. εἶναι σκληρὸν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ! Ἰπάρχουσι τινές, οἵτινες συνετίζονται ἐκ τῶν παραδειγμάτων καὶ παθημάτων τῶν ἄλλων, ἄλλοι δέ, οἵτινες πρέπει αὐτοὶ νὰ πάθωσιν ἵνα συνετισθῶσι, καὶ ἄλλοι πάλιν, οἱ ὅποιοι οὔτε κατὰ τὸν ἕνα, οὔτε κατὰ τὸν ἄλλον τρόπον πεύθονται. Δὲν ἀνήκει βεβαίως ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην, ἀλλ' ὅμως δὲν δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ ὅτι εἶναι ὀλίγον ἐλαφρὸς καὶ δὲν σκοτίζεται πολὺ διὰ παθήματα παρελθόντα.

Ὁπόση δὲν ἦτο ἡ ὀργὴ τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν ἀρχῶν ἐν ἔτει 1881 ! Ὀλίγου δεῖν ἐλιθοβολοῦντο, διότι εἶχε διαδοθῆ ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ Κεφαλαρίου τῆς Κηφισίας ἐγέννησεν ἀφνης τὸν τύφον. Ὅταν ὅμως ἀπεβάλομεν τὰ πένθημα ἐνδύματα ἀπεβάλομεν καὶ τὴν φροντίδα περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ ἡσυχάσαμεν.

Ἄλλ' ὅμως τὸ κακὸν δὲν ἐξέλιπεν ἔτι, ὁ κίνδυνος αὐξάνει καὶ οἱ γνωρίζοντες τοῦτο δικαίως ἐξανίστανται· πολλαπλασιάζεται ἡ τῶν εἰδότην τὴν κατάστασιν ταύτην κατακραυγὴ ἀπέναντι τοῦ ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας τῆς πόλεως κινδύνου τῆς ἀναπτύξεως καὶ μεταδόσεως μiasματικῶν ἐπιδημιῶν, ἐκορυφώθη δὲ ἡ ἀγανάκτησις τοῦ ἀβοηθήτου καὶ ἀπειλουμένου πληθυσμοῦ, συναισθανομένου ὅτι εἰς τὴν δικαίαν ἀπαίτησιν αὐτοῦ περὶ μέτρων κοινῆς σωτηρίας ἀντιτάσσεται ἀσυγχώρητος ἀδιαφορία.

Εἰς μάτην ἀγωνίζεται ὁ πεφωτισμένος τύπος, περὶ ἄλλων ἴσως διχαγνωμῶν, ἐν δὲ τῷ προκειμένῳ ζητήματι ἐπιδεικνύων τὴν μεγαλειτέραν ὁμοφωνίαν, εἰς μάτην καὶ τὰ σωματεῖα τοῦ συλλόγου Παρνασσοῦ καὶ τῆς Ἑταιρίας τῆς Ὑγιεινῆς προτείνουσι καὶ συζητοῦσι περὶ μέτρων συντελεστικῶν πρὸς ἄρσιν τοῦ επικρατοῦ κινδύνου ἐκ τῆς εἰς βαθμὸν σκανδαλώδη ἐπικρατοῦσας ἀκαθαρσίας τῆς πόλεως.

ματαίως καὶ τὸ ἰατροσυνέδριον καὶ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐγνωμάτευσαν· ἐνόσω οἱ ἔχοντες ἐξουσίαν δὲν ἐπιτελέσωσι τὸ ἐκυτῶν καθήκον, πᾶσαι αἱ κραυγαὶ αὐταὶ δὲν εἶναι εἰμὴ ἄγονοι θεωρίαι ἐστερημέναι πρακτικῆς ἐφαρμογῆς.

Ἄρκούσας ἀφορμὰς παρέσχον εἰς φρονίμους καὶ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ μοχλοῦντας ἄρχοντας ἡ τελευταία τοῦ κοιλιακοῦ τύφου ἐπιδημία, ἡτις ἦτο μία τῶν μεγαλειτέρων ἐπιδημιῶν ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν δεκαετηρίδα, ἡ ἕκτοτε λίαν πλημμελῆς κατάστασις τῆς δημοσίας ὑγιείας, ἡ ἐξ Ἰταλίας ἀπειλοῦσα χολέρα, ἡ πρό τινων ἐτῶν εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Κολωνακίου περιορισθεῖσα ἐπιδημία τοῦ ἐξανθηματικοῦ τύφου, αἱ ἀφόρητοι δυσωδίαὶ τῶν κεντρικωτέρων δημοσιῶν ὁδῶν, ἡ ἐνόχλησις ὀλοκλήρου συνοικίας ὅταν ἐκκενώται που βόθρος τις, ἡ ὑπέρογκος χρηματικὴ ἀμοιβή, ἣν ἀπαιτοῦσιν οἱ τὴν σήμερον προνομιούχοι καθαρισταὶ τῶν ἀποπάτων καὶ ἡ ταπεινωτικὴ συναισθήσις ὅτι ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ὑστερεῖ κατὰ τὸ σύστημα τῆς τῶν βόθρων ἐκκενώσεως καὶ τῆς ἐντεῦθεν καθαριότητος πασῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν πόλεων μὲ πληθυσμὸν ἔστω καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ μικρότερον.

Τί δὲ σωτήριο ἐκτοτε ἐγένετο; ὅποιον σωτικὸν καὶ ὠφέλιμον μέτρον ἐφηρμόσθη, προωρισμένον ν' ἀποσοθήσῃ διὰ παντὸς πάντα κίνδυνον;

Οὐδέν ! Ἀπολύτως οὐδέν. Καὶ τοῦτο διὰ τε τὴν ἀγνοίαν τῶν ὀφειλόντων νὰ ἔχωσι λεπτομερῆ γνῶσιν καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν θελήσεως τῶν τεταγμένων νὰ ἔχωσι τὴν πρωτοβουλίαν.

Πόσαι ὑποσχέσεις δὲν εἶχον δοθῆ καὶ πόσας ἐπαγγελίας δὲν ἠκούσαμεν, ὅτε ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, ἔντρομοι ἐκ τοῦ φόβου τῆς τότε ἀκμαζούσης ἐπιδημίας τοῦ κοιλιακοῦ τύφου, ἐζήτησαν νὰ πείσωσιν ἑαυτοὺς ὅτι δηθεν αὔριον ἔσεται ἄμεινον. Τὸ ἐν ἑκατοστὸν ἐὰν συνετελεῖτο ἐξ ὧσιν τότε ἐσχεδιάσθησαν, ἡ σημερινὴ κατάστασις δὲν θὰ ἦτο τοσοῦτον οἰκτρά. Τοῦ κινδύνου ὅμως ἐκλιπόντος, ἐπῆλθεν ἡ συ-

νήθης, ἢ γλυκεῖα, ἢ ἄνευ πολλοῦ πονοκεφάλου ἡμερινομέρινα καὶ σήμερον τολμῶμεν νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς πολλῶν χειρόνα ἢ τότε θέσιν. Ἄν, ὅτε ἐξερέσῃ ἢ ἐπιδημία, σποραδικὰ καὶ ἀόριστά τινα ὑπῆρχον μιάσματα ἐν τῷ ἀέρι καὶ τῷ ὕδατι, τώρα ὅμως ὀριστικῶς ὑπάρχουσιν αἱ ἔκτοτε ἀποτεταμιευμένοι ἐκκρίσεις τοσοῦτων τυφιδίωντων καὶ μάλιστα ὑπάρχουσιν ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν ἐστίαν μας, τὴν κλίνην μας ἢ τὸν κοιτῶνα τῶν παιδῶν μας· ἐὰν τότε οἱ βόθροι τῆς ὑπὸ 95,000 κατοίκων οἰκουμένης πόλεως ἦσαν ἡμιπλήρεις, σήμερον προσετέθησαν 200 ἔτι ἑκατομμύρια ὀκάδες διαχωρημάτων πέντε ἐτῶν καὶ οἱ βόθροι ὑπερ-εξεχείλισαν. Ἄλλοίμονον ἐὰν σήμερον εὐνοϊκοὶ διαμορφωθῶσιν ὄροι ἀτμοσφαιρικοὶ καὶ κλιματικοὶ πρὸς ἀνάπτυξιν μιάσματος ἐπιδημικοῦ! Ἐδαφος προσφορώτερον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ.

Οὐχὶ μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς θεωρουμένη ἢ κατὰσταστος αὕτη εἶναι πλέον ἀσυγχώρητος· καὶ ὑπὸ ἔποψιν λογικῆν, ἠθικῆν, καλαισθητικῆν καὶ οικονομικῆν ἀποβαίνει ἀνεξήγητος ἢ ἐπίμονος αὕτη πληρμελοῦς καὶ ζημιώδους καθεστῶτος διατήρησις! Ἐπιτρέπεται ἡμῖν, τοῖς τοσοῦτον ἐπὶ πατραγαθίαις ἐναθρονομένοις ἀπογόνους τοῦ Περικλέους νὰ μολύνωμεν ἐν γνώσει τὰς κλεινὰς καὶ πάλαι ἀμιάντους Ἀθήνας; Ἡμικλείσατε τοὺς ὀφθαλμοὺς σας καὶ ἀναπαραγάγετε ἐν τῇ διανοίᾳ ὑμῶν ὀλόκληρον τὴν εἰκόνα τοῦ πανοράματος τῶν Ἀθηναίων μὲ τὰ δεσπόζοντα αὐτῶν ἀνάκτορα, τὰ νεόδμητα τοῦ Μελά, τοῦ Σχλίσμαν, τοῦ Ψύχα καὶ Συγγροῦ πολύτιμα μέγαρα, μὲ τὰ δημόσια αὐτῶν καταστήματα, τὰς ἰδιωτικὰς ὑμῶν οἰκίας, δι' ἧς ἐδαπανήσατε τὴν περιουσίαν σας καὶ ἐν αἷς φυλάττετε ὅ,τι τιμαλφές καὶ πολύτιμον κέκτησθε, ὅ,τι ἠγαπητὸν καὶ προσφιλές φέρει τὸ ὄνομά σας· συμπληρώσατε δὲ τὴν διανοητικὴν ταύτην εἰκόνα, καθιστῶντες ὡσεὶ διαφανές τὸ ἔδαφος καὶ προσβλέψατε ἐπὶ τὰ εἰς βάθος ὀλίγων μέτρων ὑπὸ τὰς οἰκίας σας ἀποκαλυπτόμενα. Βαβαί! ἐπὶ κόπρου,

ἐπὶ κόπρου ἀνθρωπίνης, εἰδεχθοῦς, δυσόσμου καὶ σεσηπυίας, γεμούσης σκωλήκων, ἠκοδομήσατε. Ὡς ἐὰν ἦτο αὕτη τὸ τιμαλφέστερον καὶ προσφιλέστερόν σας κτήμα, φυλάττετε αὐτὴν ὑπὸ τὰ θεμέλια τοῦ οἴκου ὑμῶν· ἐπ' αὐτῆς ἐστήσατε τὸν κοιτῶνα τῶν τέκνων σας καὶ ὅταν ἀγερώχως ἐν τοῖς δώμασιν ὑμῶν συζητῆτε, ἀγορεύητε, διατάσσητε ἢ σκέπησθε, ὅταν διασκεδάζητε, συγκινήσθε, κοιμάσθε ἢ ἀγωνιάτε ἐν αὐτοῖς, ἢ μόνη ἀνάμνησις ὅτι ἀνωθεν διαχωρημάτων πάντα ταῦτα πράττετε, σὰς καθιστᾷ γελοῖους εἰς αὐτὰ τὰ — ἐννοεῖται ἡμικλείστα πάντοτε — ὄμματά σας.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον τὸ ἄλογον καὶ τὸ γελοῖον τοῦ πράγματος, τὸ προκαλοῦν τὸν οἶκτον τοῦ ἰδόντος τί ἀλλαγῶν ἐπενόησαν οἱ κάτοικοι τῶν πεπολιτισμένων πόλεων καὶ τί παραμελοῦμεν ἡμεῖς, οἱ ἐπὶ ἄκρῳ πνευματισμῶ σεμνυνόμενοι καὶ ὡς γνήσιοι Ἀθηναῖοι τὴν ὕλην καὶ τοὺς ὑλιστὰς ἀποστρεφόμενοι. Ἀντιφάσκομεν ἀληθῶς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ κινδυνεύομεν ν' ἀπολέσωμεν τὴν πεποιθήσιν πρὸς τὰς πεποιθήσεις μας! Ἐκ τοῦ πολλοῦ πνευματισμοῦ λησμονοῦμεν καὶ παραμελοῦμεν τὴν ὕλην εἰς τὰ ὑπόγεια τῶν κατοικητηρίων ἡμῶν, συγχρωτιζόμενοι μετ' αὐτῆς ἀνεπισθήτως καὶ μάλιστα μετὰ τοῦ χειροτέρου καὶ ἀποβλήτου εἶδους αὐτῆς, οὔτινος ἢ δύσοσμος παρουσία ἐνθυμίζει ἡμῖν τὰς δυσπεψίας καὶ τὰς ἐρυγὰς τοῦ παρελθόντος. Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ πείρα διδάσκουσιν ὅτι μετὰ παρέλευσιν δέκα μόνον ἐτῶν εἰς τοσοῦτον βαθμὸν μολύνεται τὸ περὶ τοὺς βόθρους ἔδαφος εἰς ἀπόστασιν 30 μέτρων κατὰ βάθος καὶ διάμετρον, δεχόμενόν οὐσίας σεσηπυίας καὶ ἐπιβλαβεῖς καὶ διατηροῦν αὐτὰς μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ ἀέρος ὀξειδώσεως, ὥστε καὶ εἰς ἅπαντα ἄνευ ἐξαιρέσεως τὰ φρέατα τοιαύτης περιοχῆς εὐρέθησαν ἔχνη διαχωρημάτων. Τοιοῦτοτρόπως δὲ μολυνομένου τοῦ ἔδαφους ἐφ' οὗ ζῶμεν, τοῦ ὕδατος ὅπερ πίνομεν καὶ τοῦ ἀέρος ὃν ἀναπνέομεν, δημιουργεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἀττικῆς καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας

τῆς Ἀκροπόλεως ἐστὶν παχυτάτη καὶ ἀνεξάλειπτος μικροσμάτων, ἰκανῶν καὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τὴν διάρκειαν καὶ συντάμη καὶ τὴν ζωὴν τῶν τέκνων καὶ ἐγγόνων ἡμῶν καὶ καταστήσῃ καχεκτικὴν καὶ προβληματικὴν ἐπὶ μακρῆς αἰῶνων σειράς.

Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι καὶ οἰκονομολογικῶς ἐξεταζόμενον τὸ ζήτημα τοῦ φίλτρου ἡμῶν πρὸς τὰ διαχωρήματα μας εἶναι ἀξιὸν Ἀβδηριτῶν. Εἶδομεν προηγουμένως ὅτι μόνον τὸ ἄζωτον καὶ ὁ φωσφόρος, ἅτινα ἐνυπάρχουσιν ἔτι ἐν ταῖς διαχωρήμασιν 100,000 ἀνθρώπων, ἀξίζουσι κατ' ἔτος ὑπὲρ τὸ ἕν ἑκατομμύριον δραχμῶν· ἡ δὲ ἀπώλεια τοῦ ἑκατομμυρίου τούτου ἀναλογεῖ πρὸς ζημίαν τῆς γεωργίας ἴσην πρὸς 10 ἑκατομμύρια. Ἐσθίων ὁ ἄνθρωπος τροφῆς, ὧν ἡ ἀρχικὴ προέλευσις εἶναι πάντοτε φυτικὴ, ἀρύεται προφανῶς ἐκ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου τὰς πρὸς διατήρησίν του θρεπτικὰς οὐσίας· ἐπειδὴ δὲ τὰ φυτὰ ἐκμυζῶσιν αὐτὰς ἐκ τοῦ ἐδάφους ἔπεται ἀναγκαιῶς ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος τρέφεται ἐμμέσως ὑπὸ τοῦ ἐδάφους. Ὅταν ὅμως καθ' ἑκάστην ἐξαντλώμεν τὸ ἔδαφος τρώγοντες φυτὰ καὶ τὰ δι' αὐτῶν τρεφόμενα ζῶα, τότε τί θὰ μείνῃ ἐν τῷ ἐδάφει; Ἐννοεῖται ὅτι πᾶσα ἡ διαλυτὴ καὶ συντελεστικὴ πρὸς θρέψιν τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῶων οὐσία θέλει ἐξηντληθῆ καὶ ἐπὶ τέλους προκύψει ἀντὶ χοῦς καρποφόρου μόνον ἄμμος καὶ χάλικες· ἐντὸς τοιοῦτου ὅμως ἐδάφους δὲν φύονται φυτὰ.

Ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς δὲν ἐπιτρέπει πλέον οὔτε χρόνου οὔτε ὕλης ἀπώλειαν· ἐὰν δὲ διαπράξῃς τοιοῦτον ἔγκλημα κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς προόδου, τιμωρεῖς σεαυτὸν, ἐν ἄλλαις λέξεσι, μένεις ὀπίσω, ἐνῶ ὁ πλέων μετὰ τοῦ ρεύματος προοδεύει καὶ προκόπτει. Αἱ ἀκαθαρσίαι λοιπὸν αὐταί, τὰ διαχωρήματα δηλαδή, ἀντὶ τὸ ἦναι τὴν σήμερον βάρος εἰς τὴν κοινωνίαν, ζημίαι χρηματικὴ καὶ πηγὴ ἐναχλήσεων καὶ ἐπιδημιῶν, εἶναι τὸ εὐεργετικὸν μέσον τῆς ἐν εἶδει λιπασμάτων ἀποδόσεως εἰς τοὺς περὶ τὴν πόλιν ἀγροὺς τῶν οὐσιῶν ἐκείνων, ἅςτινας ἡ γεωργία ἐξηντλήσεν

ἐξ αὐτῶν, εἶναι ὀησαυρὸς ἀνεκτίμητος, οὔτινος οὐδέποτε πλέον θὰ θελήσῃ ν' ἀποστερηθῇ ἡ γεωργία, ἀφοῦ ἀπαξ ἀνεγνώρισεν αὐτόν. Μεταφέρονται λοιπὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ λιπαίνουσιν αὐτούς· οὐδὲν δὲ μέχρι τοῦδε λιπασμα ἠύδοκίμησε τοιοιτοτρόπως, ὡς τὸ ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων διαχωρημάτων. Καὶ αὐτοὶ οἱ μεμψίμοιροι, οἱ πάντας τοὺς νεωτερισμοὺς λοξῶς ὑποβλέποντες, ἰδόντες ὅτι οἱ γείτονες αὐτῶν ἔδρεψαν ἀνευ κόπου καὶ δαπάνης σχεδὸν πολλαπλασίαν συγκομιδὴν, ἔσπευσαν καὶ κάμωσι χρῆσιν τῶν τοιούτων λιπασμάτων.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ φυλλοξήρα ἐν Ἑλβετίᾳ.—Πάμπολλαι νέαι κηλίδες φυλλοξηρικαὶ ἀνεφάνησαν εἰς τοὺς παρὰ τὴν Ζυρίχην ἀμπελώνας.

Ἡ φυλλοξήρα παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν.—Ἐγκαίρως ἀνηγγείλαμεν τὴν ἐμφάνισιν τῆς φυλλοξήρας παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ὅτι συνηστήθη ἐπιτροπὴ πρὸς κατάστροφωσιν πῖπλος τῶν προσβεβλημένων ἀμπελώνων καὶ μελέτην τῶν ληπτέων μέτρων. Ἐὰ συμβάντα τῆς Φιλιππουπόλεως διέκαψαν τὰς ἐργασίας τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης. Πρῶτινων ὅμως μηνῶν τὸ τρίμα τῆς γεωργίας ἐζήτησε πιστώσιν ἐξ ἑκατὸν περίπου χιλιάδων φράγκων πρὸς ἐπανάληψιν τῶν κατὰ τῆς μᾶστιγος ταύτης τῆς ἀμπέλου ἐνεργειῶν.

— **Κάστανα παράγει ἡ Ἰταλία** ἐτησίως καὶ κατὰ μέσον ὄρον 300,000,000 ὀκάδας· ἐπειδὴ δὲ τὸ πλεῖστον τοῦ εἴδους τούτου καταναλίσκεται ἐν τῷ τόπῳ, δι' ἕκαστον κάτοικον ἀναλογοῦσι δέκα περίπου ὀκάδες κάστανων κατ' ἔτος.

— **Μεγεθύνονται αἱ ὀπώραι** ραντιζόμεναι πρὸ τῆς

ώριμάνσεως αὐτῶν δι' ἀραιᾶς διαλύσεως θειϊκοῦ σιδήρου (καρραμπυγιάς ἢ πρασίνου βιτριολίου)· δύο τὸ πολὺ δραμια θειϊκοῦ σιδήρου ἐντὸς ἑκατὸν δραμίων ὕδατος ἀποτελοῦσι τὴν κατ'ἀλλήλων διάλυσιν.

— **Ἡ ἐν Παρισίοις διεξαγομένη διεθνὴς ἐκθεσις οἴνων καὶ πνευματωδῶν ποτῶν** ἐπισύρει τὸν θαυμασμὸν πάντων τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτῆν. Αὕτη ὀργανώθη ὑπὸ τοῦ συνδέσμου τῶν οἴνεμπόρων τῶν Παρισίων καὶ τῶν προαστείων καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ γαλλικοῦ ὑπουργείου τῆς γεωργίας.

— **Παραγωγή τοῦ γάλακτος τῆς ἀγελάδος ἀνάλογως τῆς ἡλικίας αὐτῆς.** Ἡ ποσότης τοῦ παραγομένου γάλακτος ὑπὸ τῆς ἀγελάδος εἶνε συνήθως ἀνάλογος πρὸς τὴν ἡλικίαν αὐτῆς. Κατὰ κανόνα τὸ γάλα αὐξάνει μετὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον τοκετὸν, ἀκολουθῶς μένει ἐπὶ τινα ἔτη στάσιμον, ἐπὶ τέλους δὲ ἀρχίζει ἐλαττούμενον. Ἀπὸ τοῦ τετάρτου μέχρι τοῦ ἑβδόμου τοκετοῦ ἡ ἀγελάς δίδει ἀφθονώτατον γάλα, ὑπερ ἄρχεται ἐλαττούμενον συνήθως ἀπὸ τοῦ ὀγδόου τοκετοῦ.

— **Ἡ φυλλοξήρα ἀνεφάνη** καὶ εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἑλπίδος (μεσημβρινὴν Ἀφρικὴν), ἔνθα ἀπὸ τινων ἐτῶν ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου ἔλαβε μεγάλας διαστάσεις.

— **Τιμολόγιον** τεταριχευμένων ἐν ἄλμῃ κίτρων (*) ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Λιθόργου (3)15 Ἀγρούστου).

Σικελικὰ κίτρα μικρόκαρπα φρ. 75 τὰ 100 χλγρ. (78 ὀκδ.)

» » μεγαλόκαρπα » 80 » » »

Κορσικὰ » » 85-87 » » »

Ἑλληνικὰ » » 75-80-85 » » »

Ἡ ἀνωτάτη τιμὴ δίδεται διὰ τὰ κίτρα, ὧν ἕκαστον ζυ-

(*) Τὰ κίτρα τεριχεύονται ἀποκοπτόμενα εἰς δύο, ἐξαγομένης καὶ ἀπορριπτομένης τῆς ψύχας αὐτῶν καὶ τιθέμενα ἐντὸς βαρελίων περιεχόντων ἄλμην.